

Zprostředkování současného umění na 1.stupni ZŠ (výtvarný umělec jako motivace k expresivnímu vyjádření)

Diplomová práce

Studijní program: M7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obor: 7503T047 – Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Autor práce: **Kristýna Dlouhá**
Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Pechová, Ph.D.

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kristýna Dlouhá**
Osobní číslo: **P13000479**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Zprostředkování současného umění na 1.stupni ZŠ
(výtvarný umělec jako motivace k expresivnímu vyjádření)**
Zadávající katedra: **Katedra primárního vzdělávání**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Žáci se seznámí se současným uměním skrze tvorbu vybraného umělce (vybraných umělců), vyzkouší si zrealizovat výstavu.
Rešerše odborné literatury.
Vytvoření metodických listů zprostředkovávajících vybraná díla současného výtvarného umělce za využití soudobých výtvarných postupů, jejich ověření (realizaci) s minimálně 15 účastníky a následná evaluace.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HORÁČEK, R., 2015. Umění bez revolucí?: Proměny soudobého výtvarného umění. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal. ISBN 978-80-7485-066-0.

PIJOÁN, J., 2000. Dějiny umění. 1. vyd. Praha: Knižní klub. ISBN 80-7176-765-4.

MORGANOVÁ, P., 2014. Procházka akční Prahou: akce, performance, happeniny 1949-1989. 1. vyd. Praha: VVP AVU. ISBN 978-80-87108-54-3.

LANGMEIER J., KREJČÍŘOVÁ D., 2006. Vývojová psychologie. 2. aktual. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1284-0.

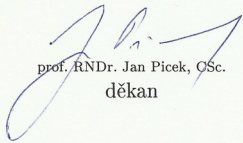
MAREŠ, J., 2014. Pedagogická psychologie. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0174-8.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Zuzana Pechová, Ph.D.**

Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání diplomové práce: **21. března 2017**

Termín odevzdání diplomové práce: **1. května 2018**

prof. RNDr. Jan Píček, CSc.
děkan

doc. PaedDr. Jaroslav Perný, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 23. 4. 2018

Podpis:

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí mé diplomové práce Mgr. Zuzaně Pechové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a konzultace. Dále bych chtěla poděkovat celé mé rodině, především mým rodičům Aleně a Pavlovi Dlouhým, kteří mě všestranně podporovali nejen při tvorbě diplomové práce, ale i při celém studiu. Mé díky patří i mému příteli Michalu Tomsovi, který mi byl velkou oporou.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá zprostředkováním současného umění na 1. stupni ZŠ skrze vybraného umělce Milana Knížáka. Jeho tvorba slouží jako motivace k expresivnímu vyjádření žáků. K tomuto účelu je vypracován soubor metodických listů, které jsou vytvořeny na motivy děl již zmiňovaného autora. Dále také na motiv Guerilla Knittingu a metodický list psán pro uspořádání výstavy, kterou realizují žáci ze svých výtvorů. Metodické listy jsou zrealizovány v 5. třídě ZŠ za účasti minimálně 22 žáků. Z realizace je pořízena fotodokumentace. Diplomová práce obsahuje rešerše odborné literatury, která souvisí s daným tématem a realizací metodických listů.

Klíčová slova:

současné umění, metodické listy, Milan Knížák, Guerilla Knitting, výstava, grafitti, výtvarná výchova, zprostředkování současného umění, akční tvorba

Anotation:

This disertation deals with mediation of contemporary art at a first grade of primary school through the artist Milan Knížák. His work serves like a motivation to self-expression of pupils. A metodical sheets file was created, based on work of the above mentioned author, to serve this purpose. A methodical sheet was also created, based on Guerilla Knitting, describing organization of exposition which was realized by pupils themselves presenting their own works. Methodical sheets were realized in 5th grade of primary school with participation of 22 pupils at least. A photodocumentation was taken from the realization. This disertation contains a literature research related with to topic and realization of methodical sheets.

Key words:

contemporary art, methodical sheets, Milan Knížák, Guerilla Knitting, exposition, graffiti, art, mediation of contemporary art, action creation

Obsah

Úvod.....	10
1 Teoretická část.....	12
1.1 Milan Knížák.....	12
1.1.1 Život Milana Knížáka.....	12
1.1.2 Tvorba použitá v praktické části.....	18
1.2 Současné umění.....	22
1.2.1 Graffiti.....	23
1.2.2 Akční tvorba.....	23
1.2.3 Geometrická abstrakce.....	24
1.2.4 Guerilla Knitting.....	25
1.3 Zprostředkování umění.....	26
1.4 Vývoj výtvarného projevu.....	27
1.5 Charakteristika mladšího školního věku.....	29
1.6 Motivace.....	30
1.7 Výukové metody.....	31
1.7.1 Brainstorming.....	31
1.7.2 Tvůrčí psaní.....	32
1.7.3 Rozhovor.....	34
1.7.4 Výklad.....	34
1.7.5 Předvádění a pozorování.....	35
1.7.6 Metody dovednostně-praktické.....	35
1.8 Formy výuky.....	35
1.8.1 Samostatná práce.....	35
1.8.2 Frontální výuka.....	36
1.8.3 Skupinová výuka.....	36
1.8.4 Kooperativní výuka.....	36
1.9 Zařazení předmětu výtvarná výchova v RVP.....	37
1.9.1 Očekávané výstupy.....	38
1.9.2 Klíčové kompetence.....	39
1.9.3 Průřezová témata.....	40
2 Praktická část.....	42
2.1 Metodické listy.....	42
2.1.1 Metodický list č. 1.....	42
2.1.2 Metodický list č. 2.....	52
2.1.3 Metodický list č. 3.....	58
2.1.4 Metodický list č. 4.....	62
2.1.5 Metodický list č. 5.....	66
2.1.6 Metodický list č. 6.....	71
2.2 Realizace praktické části.....	76
2.2.1 Průběh realizace.....	77
2.2.2 Závěrečné zhodnocení.....	100

2.3 Dotazníkové šetření.....	101
2.3.1 Otázka č. 1.....	101
2.3.2 Otázka č. 2.....	102
2.3.3 Otázka č. 3.....	103
2.3.4 Otázka č. 4.....	104
2.3.5 Otázka č. 5.....	105
2.3.6 Otázka č. 6.....	106
2.3.7 Otázka č. 7.....	107
2.3.8 Závěr dotazníkového šetření.....	108
2.3.9 Diskuse.....	109
Závěr.....	110
Seznam použitých zdrojů.....	111

Seznam ilustrací

Ilustrace 1: Černý čtverec na barevném pozadí.....	19
Ilustrace 2: Ploché sochy.....	20
Ilustrace 3: Přátelství se stromem.....	22
Ilustrace 4: Milan Knížák.....	47
Ilustrace 5: Zátíší.....	47
Ilustrace 6: Sako dekorované šrouby.....	48
Ilustrace 7: Dům vidlička.....	48
Ilustrace 8: Šperk pro obličej.....	49
Ilustrace 9: Krátce trvající výstavy.....	49
Ilustrace 10: Procházka po Novém Světě.....	50
Ilustrace 11: Jarní oblek z kolekce Malovaných oděvů.....	50
Ilustrace 12: Akvárium.....	51
Ilustrace 13: Obraz malovaný na sochu.....	51
Ilustrace 14: Barevný kruh.....	57
Ilustrace 15: Trojúhelník na tabuli.....	57
Ilustrace 16: Guerilla Knitting.....	66
Ilustrace 17: Kazimir Malevič.....	70
Ilustrace 18: Realizace úkolu inspirovaný dílem „Ploché sochy“.....	80
Ilustrace 19: Výsledek úkolu inspirovaný dílem „Ploché sochy“.....	80
Ilustrace 20: Dopis stromu 1.....	85
Ilustrace 21: Dopis stromu 2.....	85
Ilustrace 22: Realizace úkolu inspirovaný dílem „Přátelství se stromem“.....	86
Ilustrace 23: Výsledek úkolu inspirovaný dílem „Přátelství se stromem“.....	86
Ilustrace 24: Realizace úkolu inspirovaný Guerilla Knittingem.....	88
Ilustrace 25: Výsledek úkolu inspirovaný Guerilla Knittingem.....	89
Ilustrace 26: Realizace úkolu inspirovaný dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“.....	93
Ilustrace 27: Výsledek úkolu inspirovaný dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“.....	93
Ilustrace 28: Výstava: uvítání hostů.....	99
Ilustrace 29: Průběh výstavy.....	99

Seznam grafů

Graf 1: Počet žáků zúčastněných se na jednotlivých úkolech.....	102
Graf 2: Četnost odpovědí k otázce: Kdo je Milan Knížák?.....	103
Graf 3: Nová technika sprejování.....	104
Graf 4: Četnost bodů získaných v úkolu přiřazování pojmů.....	106
Graf 5: Atraktivnost úkolů.....	107
Graf 6: Neatraktivnost úkolů.....	108

Úvod

Cílem diplomové práce je zprostředkování současného umění na 1. stupni základní školy skrze díla vybraného současného umělce. Toho téma jsem si vybrala, jelikož si myslím, že je důležité znát a mít v povědomí informace o současném dění v této sféře a projevovat o ni zájem. Myslím si, že současné umění je dobrým počátkem zájmu žáků, jelikož toto umění jim může být mnohem bližší jak dobově, tak i svou formou a podobou. Dle mého názoru bude žákům bližší například graffiti nežli Mona Lisa. Tímto rozhodně nechci, a ani bych si nedovolila, znevažovat takto významná díla a umělce, ale z pohledu desetiletého dítěte by pro mě bylo zajímavější již zmíněné graffiti. Tudíž si myslím, že zájem o umění v této věkové kategorii spíše podnítl současné umění a dále se tento zájem může rozvíjet i na další umění. Avšak pokud hned v počátcích budeme žákům předkládat něco, co je nezaujme a nebude je bavit, těžko v nich vzbudíme zájem. Snažila jsem se o zprostředkování současného umění zábavnou formou.

Dalším cílem bylo vyzkoušení nové výtvarné techniky žáky. Mým cílem bylo také osvětlit vybrané pojmy z umění žákům a snažit se o to, aby si je zapamatovali. Dále i realizace konečné výstavy.

Ke zprostředkování současného umění byla vybrána díla umělce Milana Knížáka, která zde sloužila jako motivace k expresivnímu vyjádření žáků. K účelu zprostředkování současného umění sloužily metodické listy, které jsou součástí diplomové práce.

Metodické listy byly ověřeny realizací v 5. třídě, kde se zúčastnilo realizace každého z nich minimálně 22 žáků. Z realizace byla pořízena fotodokumentace. Rozšířená verze fotodokumentace je k nahlédnutí na kompaktním disku. Metodické listy byly vytvořeny jak na motivy děl samotného umělce, tak i na dílo inspirované metodou související s tvorbou Milana Knížáka a dále také na výstavu, kterou žáci samostatně uspořádali ze svých výtvorů.

Pomocí dotazníkového šetření, kterého se zúčastnili všichni žáci podílející se na realizaci metodických listů, byly ověřeny dílčí cíle, které měly zjistit znalost

pojmu a informací získaných během realizace, atraktivnost či neatraktivnost úkolů a vyzkoušení nové techniky žáky.

Součástí diplomové práce jsou také rešerše odborné literatury, které se vztahují k danému tématu a tématům souvisejícím s realizací metodických listů.

1 Teoretická část

1.1 Milan Knížák

V následujících odstavcích jsem popsala životopis Milana Knížáka, jelikož tento umělec byl motivací pro praktickou část mé diplomové práce, následně jsem uvedla i díla, která byla použita jako inspirace pro úkoly v praktické části.

1.1.1 Život Milana Knížáka

Milan Knížák je výtvarníkem, hudebníkem a tvůrcem akční tvorby, který působí nejen v Česku, ale i v zahraničí (Knížák 2015). Založil undergroundovou kapelu Aktual, která vznikla roku 1967 v Mariánských Lázních, pro kterou psal skladby (Knížák 2015, s. 18). Člen mezinárodního uměleckého hnutí s názvem FLUXUS (Knížák 2015, s. 8), které vzniklo v Německu na počátku 60. let. Navazovalo na dadaismus. Jejich festivaly se konaly nejen v Evropě, ale i v New Yorku. Dalšími představiteli jsou například Yoko Ono, Dick Higgins, Joseph Beuys a další (Gaff, Oliver 2003, s. 134). Psal do novin a časopisů, měl vlastní pořady v televizi (Knížák 2015, s. 68).

Milan Knížák se narodil v Plzni dne 19. dubna 1940. Jeho otec učil na měšťanské škole v Blovicích, kde také bydleli společně s Knížákovou matkou, která byla úřednicí a jejíž otec byl radním a zároveň majitelem velkého kadeřnictví a holičství. Milan Knížák má o 10 let staršího nevlastního bratra Jiřího, který byl z otcova předchozího manželství (Knížák 2015, s. 11).

Roku 1945 musel jeho otec odejít vyučovat do pohraničí do Mariánských lázní, byl k tomu donucen vládou. Milan zde začal chodit do školy. Jelikož byl chytrý, tak ho jeho třídní učitelka posadila vedle hloupějšího spolužáka, jehož otec byl vysoce postavený funkcionář, aby od Knížáka mohl opisovat (Knížák 2015, s. 11–12).

V roce 1957 odmaturoval a přijali ho na Vysokou školu pedagogickou, kde studoval obor výtvarná výchova-ruština. Na této škole zůstával jen proto, že si to přáli jeho rodiče a také proto, že nebyl přijat na Akademii výtvarných umění.

Bohužel byl nucen z vysoké školy odejít, jelikož nebyl úspěšný v ruštině. Znovu zkoušel přijímací zkoušky na Akademii výtvarných umění. Zde byl přijat do nultého ročníku, který byl přípravný a kde učili nadané, ale nezkušené uchazeče. Z této školy ho též vyloučili, jelikož byl obviněn z organizace nevhodného večírku, který měl za následky opilé a nevhodně se chovající studenty (Knížák 2015, s. 11–12).

Po tomto nastoupil na vojenskou službu, která trvala 2 roky a 4 měsíce. Kulturně se angažoval: hrál v kapele, založil divadelní soubor ve kterém hrál, psal texty a dokonce i režíroval.

Po vojenské službě byl zaměstnán jako pomocný dělník v Parku kultury a oddechu Julia Fučíka. Byl znovu přijat na Akademii výtvarných umění, kde se setkal s nepřízní a opět odešel. Dále pracoval jako uklízeč mosteckých věží na Karlově mostu (Knížák 2015, s. 11–12).

V roce 1965 byl přijat do Svazu československých výtvarných umělců. Byl pozván do zahraničí (do USA), avšak musel čekat, než mu bude vydán pas. To se stalo roku 1968 a tak mohl vycestovat. Z cest po USA napsal cestopis, který byl vydán nakladatelstvím Radost v roce 1990 (Knížák 2015, s. 13). V USA zůstal až do roku 1970 (Knížák 2015, s. 14).

Knížák též studoval na matematicko-fyzikální fakultě na Univerzitě Karlově obor matematická analýza, ale nedostudoval (Knížák 2015, s. 13).

Za totalitního režimu byl zhruba 300krát zadržen a dokonce i vězněn (Knížák 2015, s. 14). Poprvé byl obžalován roku 1958 za násilí na veřejném činiteli (Knížák 2015, s. 15). Odsouzen byl například za napadení policistů v roce 1968 ve Vídni. Dále byl roku 1966 evidován jako nepřítel státu (Knížák 2015, s. 14). Jelikož měl velký vliv na mladou generaci 60. let, tehdejší režim ho neměl v oblibě (Knížák 2015, s. 15). V letech 1971–1987 měl zakázáno v Československu publikovat a vystavovat, dokonce mu byly tyto činnosti zakázány i v zahraničí a to v letech 1970–1979 (Knížák 2015, s. 14).

Roku 1972 byl odsouzen ke 2 rokům vězení za poškozování zájmů republiky v cizině, tento trest měl být nepodmíněný, avšak při odvolacím řízení

byl rozsudek změněn na podmíněčný. Při této události se za Knížáka postavili umělci ze zahraničí jako například umělci americké avantgardy, Arthur Miller a další, kteří poslali své protesty prezidentu republiky. Za stejný prohrěšek byl roku 1974 vzat do vazby, byl propuštěn v únoru roku 1975. Téhož roku se oženil, jeho manželka již měla 2 syny. Svým svazkem zabránil úmyslům československé vlády vyvézt Knížáka za hranice (Knížák 2015, s. 14–15). Chtěl podepsat Chartu 77, ale na doporučení profesora Patočky tak neučinil (Knížák 2015, s. 15–16).

Získal stipendium nadace Německé akademické výměnné služby (DAAD) v roce 1974 v Západním Berlíně, avšak nebylo mu umožněno vycestovat. Po dlouhém úsilí a velké kampani, kterou pořádal se svojí ženou, mu bylo umožněno vycestovat. Byla mu umožněna jedna cesta tam a druhá zpět, bylo tomu proto, že vláda doufala, že se již Knížák nevrátí. Toto se opakovalo za 2 roky znovu, kde již zpáteční cesta byla Knížákovi znepříjemněna důkladnou kontrolou na hranicích (Knížák 2015, s. 16).

V 70. letech musel Knížák společně se svojí ženou vyžít z toho, co vydělala a také z darů Knížákova sběratele ze Západního Německa, někdy se stalo, že dar nedorazil, jelikož jej Státní bezpečnost posílala zpět odesílateli. V této době bydlel v domě ve vesnici Klíčov u Tachova, chtěl jej odkoupit. Bohužel, když média začala hlásat proti Knížákovi, nebylo mu umožněno koupit tento dům. Při domovní prohlídce chtěl jeden z příslušníků Státní bezpečnosti dům obsadit, Knížák byl tou dobou zavřen ve vazbě na Ruzyni, díky Knížákově ženě Marii se mu to nepodařilo (Knížák 2015, s. 17).

Od roku 1973 již nebyl Knížák evidován ve Svazu československých výtvarných umělců a nebyl ani ve Fondu výtvarných umění. Aby nebyl zavřen za příživnictví, byl nucen platit daně z neexistujících prodejů. Nahlašoval tedy prodej svých výtvorů svým známým (Knížák 2015, s. 17).

V 80. letech se Knížákova finanční situace zlepšila. Podařilo se mu prodat pár jeho děl v zahraničí bez asistence Art-centra (Knížák 2015, s. 17), které za komunismu mohlo jediné vyvážet umění do zahraničí a které si strhávalo

významnou část z celkové částky, za kterou se umění prodalo (Knížák 2015, s. 16).

Koncem roku 1967 vznikly nové písňe skupiny Aktual, jako například *Atentát na kulturu*, *Apoštolové* a spousty dalších (okolo 50 skladeb). Texty písni popuzují dodnes. Aktual vystupovala společně s Plastic People of the Universe na dvou koncertech, kde Plastic People of the Universe byla předkapelou Aktuálu (Knížák 2015, s. 18).

Působil jako rektor Akademie výtvarných umění v Praze a to v letech 1990–1997, zde je dále vedoucím pedagogem, vyučoval i v zahraničí (Knížák 2015, s. 13). Za jeho působení zde vznikly nové ateliéry, povedlo se mu získat a zaměstnat velké umělce té doby, například Malich, Nepraš, Demartini a další (Knížák 2015, s. 46–47).

V letech 1999–2011 byl generálním ředitelem Národní galerie v Praze (Knížák 2015, s. 13). Knížák byl pro galerii velmi přínosný, za jeho ředitelství sehnal spousty sponzorů, získal mnoho nových prostorů, uspořádal mnoho akcí (Knížák 2015, s. 56).

Milan Knížák byl mnohokrát oceněn, sám vybral tato ocenění, která uvedl ve své knize 25 let v pichlavém sametu: *„Cena Jiřího Koláře 1977, Praha; Grand Prix na V. mezinárodním Triennale kresby, 1992, Wroclav, Polsko; Medaile Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR 1. stupně za pedagogickou činnost, 1997, Praha; Historická pečeť města Plzně, 1997, Plzeň; Čestný občan města Blovice; Cena roku za celoživotní uměleckou činnost „ARTEON“, 2002, Poznań, Polsko; Udělení ceny Nadace Universitas Masarykiana, Brno, 2006; Vynikající výrobek roku 2006, Design centrum ČR; Jubilejní medaile Josefa Hlávky, 2009; Vyznamenání udělené prezidentem republiky za zásluhy o stát v oblasti kultury a umění, I. Stupně, 28. 10. 2010“* (Knížák 2015, s. 7).

1.1.1.1 Tvorba

1.1.1.1.1 Od roku 1953

Od tohoto roku se začal zabývat hudbou, kdy již ve 13 letech založil kapelu a napsal několik skladeb pro velký orchestr. Dále jazzové skladby. Založil Broken music, což je hudba snímaná z rozbitých nosičů (například rozbité gramofonové desky). Tato hudba byla vybrána po roce 2000 světovými muzikology jako jedno z nejvýznamnějších hudebních děl 20. století, společně s ještě 6 dalšími českými skladateli. Dále založil undergroundovou skupinu Aktual (Knížák 2015, s. 8).

V tomto roce se také začal věnovat literatuře. Jako malý napsal jednu kapitolu kovbojského příběhu, jeho kamarád napsal kapitolu druhou. Když mu bylo 14 let, začal psát básně. Napsal spousty povídek, básnických sbírek, Publikoval teoretické eseje a také politické glosy (Knížák 2015, s. 9).

1.1.1.1.2 Od roku 1954

Tímto rokem začala jeho tvorba obrazů, první obrazy vznikaly akvarelem, dále pracoval olejomalbou, kreslil uhlem a pastelem, kombinoval strukturální abstrakci a asambláž. Dále se věnoval malbě s prvky akčního umění. V 70. letech vznikají „Šaty malované na tělo“ a v 80. letech se věnuje klasické i neklasické malbě (Knížák 2015, s. 8).

1.1.1.1.3 Od roku 1960

Při své vojenské službě se začíná věnovat divadlu, kde založil Divadlo poezie. Sám zde hrál, psal scénáře a hru režíroval. Poté napsal další divadelní hry jako je například „I v mém břiše roste strom“ a také napsal hry pro loutkové divadlo. V Českém rozhlase se objevila hra pro loutkové divadlo s názvem „Adamité aneb o zlých skutcích Žižkových“ (Knížák 2015, s. 9).

1.1.1.1.4 Od roku 1962

V tomto roce se Knížák začal věnovat vícero kategoriím umění. V Akčním umění se věnoval happeningům, performancím, uměleckým akcím, které nazýval Manifestace a Demontrace. Akce a pouliční instalace pořádal v Praze (Nový Svět) a v Mariánských Lázních. Akční umění tvořil i v USA (Knížák 2015, s. 8).

Dále tvořil plastiky jako například bustu Václava Havla, velké betonové sochy, série plastik, které byly tvořeny z běžných předmětů (Knížák 2015, s. 8). Téhož roku se začal věnovat teoretickým textům, které byly publikovány v knihách. Příkladem kniha „Vedle umění“, 2002 (Knížák 2015, s. 9).

Design – nábytek byla jeho další tvorba. Spolupracuje s italským studiem s názvem Alchymia a s dalšími zahraničními firmami. Spolupráce s firmou Moser (Knížák 2015, s. 9).

Móda byla další oblastí, které se Knížák věnoval, byl průkopníkem v mnoha módních stylech, velmi ovlivnil Evropu v oblasti módy. Během komunistického režimu mu nebylo umožněno realizovat své návrhy a tak je realizovali jiní designéři, kteří byli především ze zahraničí (Knížák 2015, s. 9).

Také tvořil projekty v oblasti architektury a zajímal se o loutky. Loutky, které byly vytvořeny v letech 1962–1963 zhotovil z odpadního materiálu. Loutkám se věnoval natolik, že je vlastníkem největší soukromé sbírky historických divadelních loutek v celé České republice, také založil dvě muzea, ve kterých můžeme nalézt historické loutky z jeho sbírky. Tato dvě muzea se nacházejí v Lednici na Státním zámku a ve Štramberku (Knížák 2015, s. 10).

1.1.1.1.5 Od roku 1963

Objekty, kterým se věnoval, můžeme nalézt v jeho tvorbě již v roce 1962. V pozdějších letech pokrývá malbou objekty tak, že na nás působí jako trojdimenzionální obrazy, příkladem cyklus „Neo-Spoerri“ (Knížák 2015, s. 8).

1.1.1.1.6 Od roku 1969

Fotografie – fotodokumentace vlastní práce, fotografické akce, cykly fotografií vznikající náhodně, spálené či roztrhané fotografie (Knížák 2015, s. 9).

1.1.2 Tvorba použitá v praktické části

1.1.2.1 Černý čtverec na barevném pozadí

Tento obraz byl vytvořen roku 1989. Výtvarná technika je akryl na plátně, byl zde použit sprej a umělá hmota. Rozměry obrazu jsou 220 x 220 centimetrů. S dílem Bílý čtverec na barevném pozadí tvoří tento obraz diptych.

Na pozadí můžeme vidět nasprejované různobarevné čáry bez uspořádání. Uprostřed je umístěný černý čtverec, ze kterého vystupuje plastika Mickey Mouse, který jede na skateboardu. Postavička Mickey Mouse představuje prvek masové kultury. Obraz se vztahuje k dílu Černý čtverec na bílém pozadí od Kazimira Maleviče (Artlist 2017).

Ilustrace 1: Černý čtverec na barevném pozadí

1.1.2.2 Ploché sochy

Obraz vznikl roku 1987. V údajích o rozměrech se dozvídáme, že se jedná o životní velikost. Výtvarnou technikou je akryl a disperze na papíru a textilu.

Na obraze jsou dva mnohoúhelníkové tvary vystřižené z papíru, jejichž rozvržení může připomínat lidskou figuru. Obraz je různě členěn barevnými plochami (Artlist 2017).

Ilustrace 2: Ploché sochy

1.1.2.3 Přátelství se stromem

Tato akce byla uskutečněna 15. 5. 1980 v Západním Berlíně, konkrétně v Jagdenschlossu v Grünewaldu. Této akci se zúčastnil nejen Milan Knížák a jeho žena Marie Knížáková, ale i lidé z Berlína.

Myšlenka této akce vznikla již v roce 1977 a byla plánovaná jako kolektivní. Aby byla akce pochopena, mohli se jí zúčastnit pouze lidé, kteří na to byli již připraveni. Smyslem akce byl vztah člověka k přírodě, určitý prožitek. Vlivem osobního vztahu ke konkrétnímu stromu vede k jeho personifikaci (Artlist 2017).

Citován text Milana Knížáka, který byl uveden na webových stránkách Artlist :

„1. Oděv pro strom

(Předem doma připravíme oblek, který bychom chtěli stromu nabídnout. Něco, co by jej zdobilo, symbolizovalo náš vztah k němu, naše přátelství atp... Můžeme ovšem připravit i jiný dar.)

2. Návštěva stromu

(Jdeme ke zvolenému stromu na návštěvu. Během této návštěvy např. Strom pozdravíme, hladíme, objímáme, rozmlouváme s ním, zpíváme mu, oblékneme mu připravený oděv či darujeme jiný přinesený dar. Můžeme se spolu vyfotografovat.)

3. Dopis stromu

(Během následujícího týdne napíšeme stromu dopis. Na obálku přesně vylíčíme místo, kde strom stojí, abychom umožnili poště jej doručit. V případě, že dopis přijde zpět, posíláme ho znovu s ještě důkladnějším popisem.)

4. Atp.

(Můžeme samozřejmě návštěvy i dopis libovolně opakovat či navázat přátelství s odlišnými stromy, keři, potoky, kameny, oblaky atp. To záleží už jen na naší iniciativě.)“ (Artlist 2017).

Ilustrace 3: Přátelství se stromem

1.2 Současné umění

Současné umění lze chápat jako projev aktuálních uměleckých tendencí, které se neustále mění. Je tedy velice těžké definovat tento pojem. Můžeme jej také chápat jako umění, které vzniklo za našeho života, či chápat jako umění umělců, kteří stále žijí (Adámková Turzová, Filipová 2015, s. 16).

Vím, že současné umění je velice obsáhlé, budu se tedy v následujících řádcích zabývat uměním, kterým jsem se inspirovala ke tvorbě ve své praktické části.

1.2.1 Graffiti

Je to americký umělecký směr, který vnikl v 80. letech 20. století v New Yorku. Původně to byl umělecký vandalismus. Tento styl často využívá písmena. Hlavními představiteli byli Jean-Michael Basquiat a Keith Haring (Gaff, Oliver 2003, s. 160).

Graffiti může být chápáno nejen jako umění, které se tvoří legálně na předem vymezených veřejných místech či přímo v galeriích, ale i jako nelegální vandalismus, kde autor vytváří svůj osobní projev například jako projev dominance, jakési označení prostoru (Streetarts 2017).

Technikou můžou být barevné spreje, které mají různé trysky, dále fixy a zvýrazňovače, rytí či leptání skla, akrylová barva nanášená pomocí štětce, latexové barvy nanášené pomocí válečku a teleskopické tyče pro velkoplošná díla a jiné. Autoři těchto děl také využívají šablon. Používají různá místa pro umístění svých děl. Například auta tak zvaný wholecar, kdy autor pokryje barvou celé auto včetně skel. Dále nejčastěji viděná díla jsou na omítkách budov a pak již zmiňovaná legální místa jako je galerie a předem určená místa ve veřejných prostorách (Streetsart 2017).

1.2.2 Akční tvorba

V poválečné době tento umělecký proud změnil chápání umění společností. Pojem akce, který je nejuniverzálnějším pojmem tohoto proudu, chápeme jako určitý čin (Morganová 2014, s. 8, 9). Akční tvorba se začala rozvíjet v 60. letech 20. století. V této tvorbě není důležité výsledné dílo, ale je důležitý průběh výtvarného procesu (Vondrová 2001, s. 154), proto je praktické zaznamenávat průběh celé akce například pomocí videokamery, fotoaparátu, někdy lze využít pouze nahrávání zvuku. Reliktem nazýváme výsledný produkt akční tvorby (Vondrová 2001, s. 81).

Happening a performance jsou spojovány s akční tvorbou. Happening je promyšlená událost, kterou připravuje umělec, v tomto případě je nazýván happnerem. Diváci se v průběhu akce k happnerovi připojují, stávají

se tak součástí akce. V případě performance se umělec nazývá performerem a diváci se pouze dívají na tvorbu, nejsou její součástí. Dále k akční tvorbě přiřazujeme i land-art a body-art (Vondrová 2001, s. 81).

Land-art můžeme v překladu pojmenovat jako umění země. Základem land-artu je akce. Zde se umělec nazývá land-artista. Land-artista zasahuje výtvarně přímo do přírody nebo může také sbírat různé přírodniny a z nich pak vytváří různé objekty a instaluje je v přírodě nebo přímo v interiéru. Land-art se nesoustřeďuje na výsledný produkt, ale na průběh. Opět můžeme dokumentovat například pomocí fotoaparátu. Zde uvádím jako příklad světového land-artistu Michaela Heizera (Vondrová 2001, s. 91). Je to americký umělec, který prováděl velkoplošné zásahy i za pomoci těžké techniky. Tyto akce tvořil v nezvyklých přírodních terénech, například v pouštích nebo na americkém Západě, kde využíval vyschlá jezera. Dokonce dokázal přemístit čtyřicet tisíc tun zemského povrchu. Tuto akci nazval Dvojitý negativ, konala se v nevadské poušti v roce 1969 (Vondrová 2001, s. 92).

Body-art jako jeden z překladů do českého jazyka uvádím umění těla. Zde je jako vyjadřovací prostředek použito lidské tělo. Opět zde není důležité finální dílo, ale průběh. Lidské tělo a jeho části se můžou různě obtiskovat a tím vznikají výtvořky. Jako umělecké dílo poprvé vystavil sebe T. Ulrichs roku 1961. „*Prvky tohoto umění můžeme nalézt už ve starším umění, například Leonardovy živé obrazy „sochy“ z pozlacených živých osob nebo akce Duchampovy a Dalího*“ (Vondrová 2001, s. 105). Zástupcem umělců body-artu je i český umělec Rudolf Němec, který nacházel inspiraci v dílech Yvese Kleina a jeho metodě přímého otisku těl lidí na podklad. Rudolf Němec netvořil pomocí nahých těl, jako to dělal Klein, ale pomocí oblečených postav (Vondrová 2001, s. 106).

1.2.3 Geometrická abstrakce

Tuto kapitolu, která se zabývá geometrickou abstrakcí, která oficiálně nepatří mezi současné umění, jsem zařadila z toho důvodu, že Milan Knížák ve svém díle „Černý čtverec na barevném pozadí“, kterým se inspirují ve své praktické části, vzdává poctu Kazimiru Malevičovi a jeho dílu

„Černý čtverec na bílém pozadí“. I navzdory faktu, že geometrická abstrakce již nepatří mezi současné umění, si myslím, že v dnešní době mají geometrické tvary velké zastoupení nejen v umění.

Geometrické tvary můžeme nalézat ve výtvarném umění již od pravěku. Geometrická abstrakce se objevuje poprvé ve dvacátém století v Rusku. Představitelem je především Kazimir Malevič s dílem Černý čtverec na bílém poli, který namaloval roku 1913 (Horáček 2015, s. 222).

Geometrickou abstrakci lze rozdělit do různých směrů, příkladem uvedu 3 směry:

Orfismus, kde jsou představiteli Kupka a Delaunay, má hudební povahu, pomocí geometrizační se vyjadřuje pohyb jako myšlenka, snaha o vyjádření „akordů“ hudby za pomoci barev, kde dalším prvkem je čas (Bauer 1998, s. 215, s. 216).

Suprematismus, představitelem je již zmiňovaný Kazimir Malevič, který je ovlivněn futurismem, kde geometrické tvary překonávají předmětnost, odprošťují se od pozemských zákonů (Bauer 1998, s. 216).

Neoplasticismus, představiteli jsou Mondrian, Huszar a další, vznikl v Holandsku. Tento směr se vyznačuje vyloučením reality z děl, omezení formálního vyjádření na pravý úhel a přímkou. Používají se pouze 3 základní barvy a to červená, modrá a žlutá + odstíny světla, tedy bílá, černá a šedá (Bauer 1998, s. 216).

1.2.4 Guerilla Knitting

Guerilla Knitting můžeme přeložit jako partizánské pletení, můžeme ho najít i pod pojmem Yarn Bombing (Baumruková 2016).

Počátky Guerilla Knittingu se datují k roku 2005, kdy Magda Sayegová v Houstonu v USA dostala nápad ozdobit kliku svého butiku (Yarn bombing 2018). V České republice se Guerilla Knitting objevil kolem roku 2010. Jedná se o oplétání různých předmětů ve veřejných prostorech, například stromy, lavičky, různé sochy a zábradlí. Jde o snahu zkrášlit prostředí, ve kterém žijeme (Baumruková 2016).

Guerilla Knitting patří mezi pouliční umění. Oplétá se pomocí pletacích vln a přízí. Toto umění nijak neničí prostředí, jelikož se dá jednoduše odstranit, na rozdíl od graffiti (Yarn bombing 2018).

1.3 Zprostředkování umění

V této kapitole popisuji možnosti zprostředkování umění, jelikož si myslím, že je důležité umění zprostředkovávat již na 1. stupni základní školy, ve své praktické části jsem zprostředkovávala umění pomocí projekce obrazů Milana Knížíka. Následně žáci zprostředkovávali umění svým spolužákům z jiné třídy pomocí výstavy, kterou vytvořili.

V dnešní době je mnoho způsobů, jak lze zprostředkovat umění divákovi. Například pomocí galerie, dále pak i muzea, televize, a jako nejdostupnějším a pro většinu nejpohodlnějším prostředkem sledávám internet, kde divák může nalézt umění, které ho zajímá. Přesto si myslím, že nejvhodnějším způsobem jsou galerie a muzea, kde je divák přítomen fyzicky a může vnímat okolní atmosféru. Může si umění nejen prohlédnout a vidět například skutečné proporce obrazu či sochy, ale může umění i vnímat a vytvořit si citový prožitek, což je, dle mého názoru, to nejpodstatnější.

Výtvarné umění nám podává informace nejen o vnitřních postojích umělce, ale také i o vnějším světě, a dokonce je schopno komunikovat i s divákovým duševním světem (Horáček 1998, s. 17). Tím, že na většinu děl si divák nemůže sáhnout, značně klesá jeho míra pochopení díla a snížení jeho prožitku. (Horáček 1998, s. 94). Ke zintenzivnění prožitku dnešní galerie používají různé animace, kde si divák může na díla sáhnout a pokud není možný hmatový prožitek přímo na daném díle, jsou k dispozici výtvarné etudy, kde je tento prožitek umožněn za pomoci zástupných materiálů (Horáček 1998, s. 95). Což je, zejména u dětí, velice důležité. Dokáží se daleko více vcítit do díla a mnohem více si zapamatují.

Ve školách můžeme zprostředkovávat umění pomocí exkurzí do galerií, muzeí, pomocí knih, ale i již zmiňovaným internetem, kde lze najít jak obrázky

k danému umění, tak i dokumentární filmy a videa nebo můžeme dané umění vytisknout a předložit žákům pomocí hmatatelných obrázků.

1.4 Vývoj výtvarného projevu

Je důležité znát nejenom vývoj osobnosti, který uvádím níže, ale také vývoj výtvarného projevu, abych nekladla žákům úkoly, které by nebyli schopni splnit z hlediska dovedností a schopností ve výtvarném projevu.

Kresba je podobně jako hra přirozená aktivita dětského věku. První fázi kresby můžeme označit období, když dítě začne zanechávat stopu na materiálu, příkladem je kresba klacíkem či prstem v písku. Toto se může dít již na konci 1. roku života dítěte, opět závisí na stupni vývoje schopností.

Dále se dítě dostává do fáze, kdy chce kresbou něco znázornit, to se děje v průběhu druhého až třetího roku života dítěte. Dle Piageta, který se odkazuje na Lugueta, se dělí fáze kresby na „nahodilý realismus“, „nepochopený realismus“, „intelektuální realismus“ a „realismus zrakový“ (Luguet in Piaget 2010, s. 62).

Ve fázi „nahodilého realismu“ dítě vytváří „čmáranice“ a během kreslení dochází ke změnám kresleného objektu. Dítě například řekne, že nakreslí autíčko, v průběhu řekne, že kreslí maminku a na konec řekne, že namalovalo sluníčko.

V další fázi „nepochopený realismus“, kde dítě není schopno syntézy. Kreslí sice reálné prvky, ale nekoordinovaně. Například nakreslí ústa mimo hlavu. V této fázi je jako první nejkreslenější věcí panáček. V první fázi vypadá panáček tak, že má pouze hlavu a z ní vycházejí nohy zatím pouze jako nitky, nebo mají i ruce, ale nemají trup.

„Intelektuální realismus“ zde dochází ke kresbě bez zrakové perspektivy, což znamená, že dítě kreslí věc tak, jak ji zná, nikoli to, co vidí. Takže při kreslení auta z profilu nakreslí obě světla, protože auto má ve předu dvě světla.

„Realismus zrakový“ nastupuje okolo osmého až devátého roku života dítěte. Zde kresba zachycuje již pouze to, co žák skutečně vidí a snaží se již zachovat určité proporce kresleného předmětu (Kyriková 2012, s. 11–13).

Vývoj výtvarného projevu popsala též Věra Roeselová, která popsala vývoj takto:

- čmáranice, která se objevuje mezi 2. a 3. rokem života dítěte, kde dochází ke hře s nástrojem, kde můžeme sledovat stopu, rytmus pohybu, dále také ráz stopy, kde sledujeme tečky a různé změti linií
- čmáranice a jejich podobnost s okolním světem
- archetypální tvary jako je kolmice, kruh, ovál, křížení páru čar
- ikonografické znaky období dětství jako je strom, panák, autíčko, ...
- dále výkres provází komentář dítěte, co mu to připomíná, jaký příběh jej provází a podobně

Toto lze doložit i na motivu postavy, kde v období 2. až 3. roku dítěte kreslí oválný patvar. Dále se mezi 3. až 5. rokem života objevuje „hlavonožec“, což je tvář, ze které vycházejí končetiny, s tímto se prolíná „panák“, což je lidská postava, která je doplněna o detaily a objevuje se během 4. roku života dítěte. Od 5. roku dítě kombinuje více grafických schémat jako je například vztah dítěte a prostředí, ve kterém žije. V období mezi 7. až 9. rokem života dochází k vyvrcholení podoby výtvarného projevu v raném věku dítěte. V tomto období se projevuje dětská tvorba skrze výtvarné znaky jako je velká barevnost, hravost, spontaneita, sebejistota a mnoho nápaditých výtvorů (Roeselová 2003, s. 8).

Kolem 10. roku života dítěte dochází ke „krizi výtvarného projevu“, není to však u všech dětí stejně, jelikož každý jedinec se vyvíjí individuálně. „Krise výtvarného projevu“ vyplývá z nejistoty a konfliktu mezi ikonografickým znakem období dětství a objektivním pozorováním, kdy už dítěti znak nestačí ke ztvárnění skutečnosti a dítě ještě neumí jinak skutečnost ztvárnit. Toto vše vede ke ztrátě sebedůvěry ve výtvarném projevu a tudíž i ztrátě zájmu k výtvarným aktivitám. Během tohoto období dochází k nárůstu estetického cítění, rozvoji logického uvažování a dítě má více výtvarných zkušeností, ale zároveň ubývá spontaneita, výraz a přesvědčivost ve výtvarném projevu (Roeselová 2003, s. 9).

Nastupující „krizi výtvarného projevu“ můžeme pozorovat pomocí určitých návodných znaků, jako je již zmiňovaná ztráta spontánního projevu, ochuzené obrazové znaky o individuální rysy, ztuhlost postav (ztratily pohyblivost), výtvar ztrácí své sdělení. Dítě se bojí barevného projevu a nadsázky, celková nejistota tvorby jako je nastavování linie a opatrnost při tvorbě (Roeselová 2003, s. 9).

1.5 Charakteristika mladšího školního věku

Tuto kapitolu jsem zařadila z toho důvodu, jelikož si myslím, že je důležité znát vývoj osobnosti v daném období pro práci s žáky. Co je pro ně v tomto období charakteristické.

Toto období trvá od vstupu do školy, což z pravidla bývá v 6–7 letech dítěte, až do věku prvních známek pohlavního dospívání, což bývá v 11.–12. roku života dítěte. Toto období lze označit jako období střízlivého realismu, kdy dítě chce pochopit okolní svět a jak věci fungují „doopravdy“. Toto můžeme pozorovat v kresbách, písemném projevu, mluvě, ve hře i v jeho čtenářských zájmech. Zajímají ho knihy, které jsou poučné, například dětské encyklopedie, cestopisy, dobrodružné romány a jiné. Více ho zaujmou realistické ilustrace. Je důležité si uvědomit, že každý žák je jiný a musíme proto přistupovat ke všem individuálně (Langmeier, Krejčířová 1998, s. 115).

Na začátku tohoto období se jedná o realismus naivní, kdy je žák závislý na tom, co mu předloží jeho rodiče, učitelé a co se dočte v knihách. Ke konci období se jedná již o přístup kriticky realistický, kdy už je žák sám více kritičtější k tomu, co mu předložíme. V tomto období chce žák věci zkoumat a přicházet sám na to, jak věci fungují, proto jsou vhodné různé experimenty a pokusy. Je důležitá konkrétní názornost (Langmeier, Krejčířová 1998, s. 116).

Vývoj pohybových schopností i ostatních schopností je vysoce ovlivněn tělesným růstem. Během celého tohoto období se zlepšuje jak hrubá, tak i jemná motorika, což ovlivňuje výkon při psaní a kreslení. I v tomto ohledu je nutno brát zřetel na to, že u každého jedince je tento vývoj individuální, závisí například

na tom, jak jej v tomto ohledu podporují rodiče, učitelé,... a do jaké míry rozvíjejí jejich schopnosti (Langmeier, Krejčířová 1998, s. 117).

1.6 Motivace

V této kapitole se zabývám motivací, která je důležitá pro moji praktickou část, jelikož ji celou provází motivace umělcem a jeho výtvarnými díly. Dále je pro mě osobně důležité umět žáky motivovat a podněcovat v nich zájem o danou činnost.

„Motivací rozumíme soubor vnitřních a vnějších faktorů, které ovlivňují lidské jednání:

- 1. aktivují lidské jednání, dodávají mu energii, aby mohlo začít;*
- 2. navozují u jedince určitá očekávání (o sobě samém; o úkolu před nímž stojí; o situaci, v níž se vše odehrává, o pravděpodobném výsledku činnosti);*
- 3. zaměřují jednání určitým směrem, k určitému cíli, k určitým hodnotám (za něčím jít, tj. něčeho dosáhnout), a tím ho současně vedou k tomu, aby se vyhnul jinému směru, jiným cílům, jiným hodnotám (tendence nedopustit, aby se určitá věc stala; tendence z něčeho uniknout, když už se to stalo);*
- 4. udržují jednání v chodu, dodávají mu energii, aby mohlo dál probíhat;*
- 5. navozují prožívání úspěchů a neúspěchů, spouštějí jedincovo hodnocení vlastního jednání i jednání jiných lidí“ (Mareš 2013, s. 252).*

Motivace má různě proměnlivou intenzitu, dá se ovlivňovat a měnit. Míru motivace nemusí ovlivňovat pouze žák, ale může ji ovlivňovat i učitel. Motivovat můžeme nejenom žáka samotného, ale celou skupinu či třídu (Mareš 2013, s. 252).

Rozlišujeme dva typy motivace:

- 1. Vnitřní motivace pochází ze žáka samotného, z jeho nitra, ze zvědavosti. Chce se naučit něco nového, něco co ho zajímá a baví.*

2. Vnější motivace pochází z okolí. Může to být například nějaká odměna, pochvala nebo i vyhnutí trestu. Úkol provádí bez zájmu, pouze z jakéhosi donucení (Mareš 2013, s. 288).

S motivací souvisí i pojem aspirační úroveň, pod tímto pojmem si můžeme představit to, co si žák myslí, že zvládne, nastavení jakých si osobních limitů, jakých cílů chce dosáhnout, jaké má ambice, jak se oceňuje. Aspirační úroveň je často ovlivněna emocemi, jako například strach z nezvládnutí úkolu, ale i zároveň určitá naděje na úspěch. Zde se objevuje problém, kdy žák nedokáže odhadnout své schopnosti, což může vést k přecenění sil nebo se naopak můžeme setkat s žákem, který se podceňuje. Žáci se většinou bojí toho, že když nezvládnou daný úkol, budou terčem posměchu. Tomuto by učitelé měli předcházet či zamezit. A je také na učitelích, aby pomohli žákovi s výběrem úrovně daných úkolů (Mareš 2013, s. 269–270).

K vyšší motivaci můžeme dopomoci i vhodnou a zajímavou formou úkolu, jelikož když žáky něco baví, mají větší motivaci k práci (Mareš 2013, s. 271).

1.7 Výukové metody

V následujících odstavcích popisují metody, které jsem použila ve své praktické části, jsou též uvedeny i v metodických listech.

1.7.1 Brainstorming

Bouře mozků nebo mozková bouře, tak můžeme žákům předkládat tuto metodu v překladu do českého jazyka, samozřejmě ji lze nazvat mnoha způsoby.

Alex F. Osborn vytvořil metodu brainstormingu v roce 1963. Tato metoda byla poprvé vyzkoušena v USA v roce 1938. Tato metoda pomáhá vyjádřit své myšlenky nejen lidem, kteří se bojí, že to co řeknou, bude špatně a mohou tak být terčem posměchu, ale všem lidem, kteří chtějí převést své myšlenky do tištěné nebo orální podoby (Lokšová, Lokša 1997, s. 145).

V první části chceme po zúčastněných, aby vyprodukovali co nejvíce nápadů na dané téma či problém. Zúčastnění nesmí opovrhovat či se posmívat nápadům ostatních, nesmí zde být kritika, jelikož by mohlo dojít k určité blokaci daného jedince, ten by pak nechtěl v brainstormingu pokračovat. Zúčastnění se svými nápady inspirují k dalším návrhům řešení. V této fázi zatím neprobíhá žádné hodnocení nápadů. Všichni zúčastnění jsou si rovni, neexistuje zde nějaká nadřazenost či podřazenost zúčastněných (Lokšová, Lokša 1997, s. 146).

V druhé části probíhá hodnocení návrhů. Zde postupně vyřazujeme nápady, které se pro naše účely nehodí. S dobrými řešeními se dále pracuje, přemýšlí se nad jejich užitečností a možnou realizací (Lokšová, Lokša 1997, s. 146).

V průběhu brainstormingu by účastníci neměli být ničím rušeni. Problém, na který hledáme řešení, by měl být jasně definován. Jde hlavně o množství nápadů, ne o jejich kvalitu, ta se hodnotí až na závěr. Nápady, které se nám zdají špatné, by se neměly hned zavrhnout, ale prozkoumat z různých úhlů (Lokšová, Lokša 1997, s. 146–147).

Existují různé druhy brainstormingu. „Písemný“ brainstorming funguje tak, že papír putuje od jednoho účastníka k druhému, každý napíše svůj nápad. „Pingpongový“ brainstorming probíhá mezi dvěma účastníky, kde první řekne nějaký návrh, poté druhý reaguje dalším návrhem a opět přijde na řadu první účastník. „Individuální“ brainstorming provádí jedinec sám. U „Konsekvenčního“ brainstormingu se uvažuje nad důsledky řešení. Brainstorming „odložených nápadů“ se skládá z již odvržených nápadů, které jsme již hodnotili. „Gordonova metoda“ cílem tohoto druhu brainstormingu je najít jedno nové, originální řešení. Účastníci se zamýšlí nad problémem obecně, dále se okruh myšlenek zužuje (Lokšová, Lokša 1997, s. 148).

1.7.2 Tvůrčí psaní

Z pohledu dějin měl rozvoj písma a psaní velký význam pro rozvoj myšlení. Psaní také umožnilo individualizaci a osamostatnění autora. V dnešní době je psaní především nástrojem k předávání informací, proto je důležité

rozdíjet nejen psaní jako takové, ale i psaní, kterým vyjadřujeme své myšlenky, názory a především převádíme svoji fantazii a představivost „na papír“. Skrze tvůrčí psaní můžeme pochopit nové, cizí věci. Můžeme se vcítit do jiné osoby nebo dokonce i předmětu, můžeme pochopit jednání a myšlení ostatních, učíme se empatii. Dále při tvorbě textu dochází k rozvoji dovedností, schopností a také k rozvoji svého vlastního poznání a k možnostem utvářet si osobní postoje ke skutečnostem (Fišer 2001, s. 18).

„Tvůrčí psaní je činnost, při které probíhají určité psychické pochody a psychomotorické činnosti, jejichž výsledkem je konstruktivně nové dílo, jehož hodnotu lze ve výsledku akceptovat jako pozitivní“ (Fišer 2001, s. 18).

Tvůrčí psaní nemusí být pouze psaním jedince, může to být i kolektivní práce, to má poté socializační charakter, názor jedinců se stává součástí názoru jedné skupiny. Tvůrčí psaní formuje osobnost v těchto oblastech:

- zvládání různých způsobů práce k hledání a formulování námětů ke psaní
- zvládání různých způsobů podněcování k psaní
- zvládání různých způsobů tvorby textu a překonání různých blokáží při psaní
- zvládání různých způsobů výběru nejlepší varianty textu dle požadavků
- rozvíjení psaní bez svazování tradic, frázemi, různými klišé, rozvíjení schopností používat metafory
- uvolňování fantazie, rozvíjení obrazotvornosti
- rozvíjení smyslového vnímání, myšlení a cítění, pozornosti
- podpoření sebejistoty a samostatnosti, odbourání strachu ze psaní
- psaní využité k zábavě, odreagování popřípadě využití jako terapie
- rozvíjení autorovy mravní stránky, důraz na převahu dobrého nad zlým (Fišer 2001, s. 19).

Z hlediska vyučování může vyučující užívat tvůrčí psaní jako prostředek k pochopení nového tématu, nejčastěji bývá v podobě literárního

textu (Fišer 2001, s. 21). Dále se vyučující snaží o rozvoj žakových jazykových, literárních, kritických a komunikačních kompetencí (Fišer 2001, s. 33).

1.7.3 Rozhovor

Jedná se o metodu slovně-dialogickou, která je nejstarší didaktickou metodou patřící do dialogických slovních metod. Již Sokrates ji používal ve starověku. „Sokratovský rozhovor“ slouží k získávání nových informací od žáků, pomocí návodných otázek. Tyto informace jsou založeny na vlastních zkušenostech žáků a jejich logickém uvažování (Zormanová 2012, s. 47).

Tato metoda má často funkci motivační či pomocnou, kdy například na začátku hodiny chceme ověřit poznatky žáků z předešlých hodin, co si pamatují a podobně. Dále může doplňovat metodu výkladu, kdy může být prostředkem zpětné vazby. Metoda rozhovoru může mít i funkci objasňující, dále opakující a procvičující, zde má rozhovor zafixovat učební látku (Zormanová 2012, s. 48).

1.7.4 Výklad

Tato metoda patří mezi metody slovní-monologické a je nejpoužívanější monologickou metodou na základních, ale i středních školách. Skrze tuto metodu žák získává nové vědomosti, osvojuje si nové pojmy a vztahy mezi nimi. K efektivnosti napomáhá učitelovo přiměřené tempo při výkladu, srozumitelnost, určité zjednodušení učiva, dále také kladení otázek žákům, kterými učitel dostává zpětnou vazbu svého výkladu od žáků. Při výkladu bychom měli postupovat od informací jednoduchých ke složitějším, od konkrétních k abstraktním a od známých k neznámým (Zormanová 2012, s. 43).

Metoda předává informace v logickém uspořádání a souvislém sledu. Nevýhodou této metody je, že nevede v hojně míře k samostatnému myšlení žáků, navíc nerozvíjí komunikační dovednosti ani žakovu tvořivost (Zormanová 2012, s. 43).

1.7.5 Předvádění a pozorování

Metody patří mezi metody názorně demonstrační, které mají působit na smysly. Předvádíme reálné předměty a jevy. Toto je náročné na pozornost, soustředěnost a schopnost vnímat danou věc, kterou předkládáme žákovi (Zormanová 2012, s. 49). Zde autorka uvádí příklady učebních pomůcek dle Maňáka, patří sem skutečné předměty jako jsou přírodniny, výrobky; různé modely; zobrazení obrazů, statické projekce, dynamické projekce; zvukové, dotykové a literární pomůcky; v dnešní době hojně využívané počítače a další přístroje (Maňák in Zormanová 2012, s. 50).

1.7.6 Metody dovednostně-praktické

Patří sem různé nácviky praktických a pohybových aktivit, laboratorní činnost, pracovní činnosti, výtvarné a grafické činnosti. Zařazením této metody do výuky docílíme rozvoje psychomotorických dovedností (Zormanová 2012, s. 53).

1.8 Formy výuky

V dalších kapitolách popisují formy výuky, které jsem využila ve své praktické části.

1.8.1 Samostatná práce

„Samostatnou práci žáků chápeme jako takovou učební aktivitu, při níž žáci získávají poznatky vlastním úsilím, relativně nezávisle na cizí pomoci a vnějším vedení, a to zejména řešením problémů“ (Maňák, Švec 2003, s. 153, 154).

Při této práci musí žáci samostatně myslet, nahlížet na daný problém pomocí kritického myšlení, hledat řešení a souvislosti, hledat vlastní závěry. Žák postupně přebírá odpovědnost za své učební výsledky. Metodu lze zařadit do kterékoliv fáze vyučovacího procesu. Učitel zde ustupuje do pozadí a zastává roli rádce a pomocníka (Maňák, Švec 2003, s. 154–155).

Kladem této metody je individuální zapojení žáka do aktivit, žáci mohou realizovat své nápady, dále se učí odpovědnosti za výsledky své práce. Žák si plánuje svoji práci, pracuje individuálním tempem. Při této práci má učitel

možnost věnovat se žákům individuálně, ale také musí brát ohledy na méně zdatné žáky (Maňák, Švec 2003, s. 156).

Jako nevýhody můžeme označit nulovou komunikaci a spolupráci žáka se spolužáky a také nemožnost rozvíjet sociální interakci (Maňák, Švec 2003, s. 156).

1.8.2 Frontální výuka

Znakem této výuky je učitel řídicí, usměrňující a kontrolující veškeré aktivity žáků, které vedou k osvojení probírané látky. Velká pozornost je věnována učitelovi, který vysvětluje danou látku. Při této výuce může učitel používat názorné pomůcky k lepšímu pochopení daného učiva (Maňák, Švec 2003, s. 133). Dále se také využívá tabule, v dnešní době hojně využívaný počítač a dále školní pomůcky (Maňák, Švec 2003, s. 135).

Nevýhoda této metody spočívá v tom, že jsou žáci pasivní, nerozvíjejí své samostatné myšlení ani jednání, je velmi náročná na vnímání, zároveň vyžaduje ticho a kázeň ve třídě (Maňák, Švec 2003, s. 133).

1.8.3 Skupinová výuka

Skupinová výuka je charakterizována spoluprací žáků při řešení problému, ve skupině navzájem vyjadřují své názory a zkušenosti, rozdělují si úkoly při práci na řešení problému, navzájem si pomáhají, každý je zodpovědný za svůj díl práce při hledání řešení ve skupině (Maňák, Švec 2003, s. 138).

1.8.4 Kooperativní výuka

Je to druh skupinové práce, kde na úspěšnosti každého žáka závisí úspěch celého kolektivu. Zde žáci nespolupracují jenom mezi sebou, ale spolupracují i s učitelem. Dochází zde k vývoji sociálních dovedností. Členové skupiny diskutují a hledají řešení daného problému, cesty k řešení. Výsledky kooperativní výuky nejsou až tak závislé na povaze zadaného úkolu, zde je důležitá právě úroveň dovednosti spolupracovat (Maňák, Švec 2003, s. 138–139).

Žáci se učí v malých skupinách, kde každá skupina má společný cíl. V každé skupince si žáci dělí práci, diskutují a hodnotí návrhy řešení (Mareš 2013, s. 174).

1.9 Zařazení předmětu výtvarná výchova v RVP

Předmět výtvarná výchova nalezneme v Rámcovém vzdělávacím programu ve vzdělávací oblasti Umění a kultura (RVP 2017, s. 81). Jako všechny vzdělávací oblasti, tak i vzdělávací oblast Umění a kultura se snaží o utváření a rozvoj klíčových kompetencí tím, že se žák:

- snaží o pochopení umění jako jeden ze způsobů k poznání jazyka umění, jeho dalšího užívání v komunikaci
- snaží pochopit, že umění a kultura jsou provázány a jsou naší součástí
- rozvíjí ve schopnosti učit se z vlastní tvorby pomocí pocitů, představ, vnímání a prožitku
- vede k dalšímu rozvoji tvůrčího potenciálu, utváření a kultivování hodnot
- snaží utvářet schopnost podílet se na příjemné atmosféře vhodné k tvorbě
- vede k poznání a chápání uměleckých hodnot v širších souvislostech jak sociálních, tak i kulturních
- rozvíjí k toleranci k různým kulturním hodnotám, projevům a potřebám (nejenom k těm současným, ale i k minulým) různých národností, kultur a odlišných skupin
- snaží uvědomit si sebe sama jako svobodného člověka, snaží obohatit svůj emocionální život, snaží se o možné odbourání stereotypů
- osobně účastní procesu tvorby a chápe jej jako jednu z možností k vyjádření osobních prožitků, postojů na různé jevy a vztahy v životě

Skrze výtvarnou výchovu má žák možnost vyjádřit své pocity, prožitky. Při tvorbě žák uplatňuje své dosavadní zkušenosti. Nástrojem poznávání a prožívání lidského bytí jsou ve výtvarné výchově vizuálně obrazné zrakové systémy.

V základním vzdělávání je výtvarná výchova založena na tvůrčích činnostech, což je tvorba, dále na vnímání a interpretaci. Skrze tyto činnosti pomáháme rozvoji a uplatnění žákova cítění, jeho vlastního vnímání, prožitku, myšlení, představivosti, jeho fantazie,... . K realizaci činností lze využít hojného množství prostředků, jak tradičních, tak i nově vznikajících. Pomocí experimentu v tvůrčích činnostech je žák motivován k práci, ve které uplatní své pocity a prožitky a zároveň se zapojí do průběhu tvorby a komunikace.

Oblast *Rozvíjení smyslové citlivosti* tvoří činnosti, které pomáhají žákovi rozvíjet jeho schopnosti poznávat, jak jsou smysly důležité pro vnímání reality a jak ovlivňuje tato zkušenost náš výběr vhodných prostředků k jejímu vyjádření.

Oblast *Uplatňování subjektivity* tvoří činnosti, které vedou k žákovu uvědomění si a k uplatnění svých osobních zkušeností při tvorbě, dále vedou k interpretaci a vnímání vizuálně obrazných vyjádření.

Oblast *Ověřování komunikačních účinků* tvoří činnosti, které umožňují žákovi vytvářet obsah vizuálně obrazných vyjádření při komunikaci, napomáhají hledání možností pro uplatnění žákovy výsledné tvorby, ale i tvorby ve výtvarném umění a tvorby dalších obrazových médií (RVP 2017, s. 82).

1.9.1 Očekávané výstupy

Vybrané očekávané výstupy vzhledem k praktické části:

- „*při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)*“
- „*při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy*“

- „osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření“
- „porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace“
- „nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil“ (RVP 2017, s. 87).

1.9.2 Klíčové kompetence

V praktické části jsem se snažila přispět k rozvoji následujících klíčových kompetencí u žáků.

1.9.2.1 Kompetence k učení

Zde jsem se snažila, aby žák uměl použít obecně užívané termíny, uváděl věci do souvislostí, propojoval různé poznatky do širších celků a rozšiřoval si celkový pohled na kulturní jevy. Žák si vybírá a využívá vhodné metody a strategie pro efektivní učení, řídí je a organizuje. Dále projevuje zájem na dalším učení. Samostatně experimentuje, výsledky porovnává, dále je kriticky posuzuje a hledá závěry použitelné v budoucnu (RVP 2017, s.10).

1.9.2.2 Kompetence k řešení problému

Žák je schopen samostatně řešit problémy, hledá vhodná řešení daného problému a za použití logiky, úsudku a vlastních zkušeností problém řeší. Svě rozhodnutí je schopen obhájit, je si vědom svého jednání a zodpovědnosti za svoje rozhodnutí, je schopen zhodnotit výsledky své práce.

1.9.2.3 Kompetence komunikativní

Žák své myšlenky vhodně vyjadřuje, jak v ústním tak i v písemném projevu. Vyjadřuje se výstižně, souvisle a v logickém sledu. Dále je schopen naslouchat projevům ostatních lidí, chápe je a vhodně na ně reaguje. Diskutuje na dané téma a umí si obhájit svůj názor (RVP 2017, s. 11).

1.9.2.4 Kompetence sociální a personální

Je schopen spolupracovat ve skupině se žáky, tak i spolupracovat s učitelem. Spolupodílí se na vytváření vhodné atmosféry a pravidel při práci ve skupině. Upevňuje dobré mezilidské vztahy tím, že jedná s ohleduplností, úctou a respektem k ostatním spolužákům a učitelovi, v případě potřeby dokáže pomoci ostatním nebo si dokáže o pomoc sám říci. Chápe nutnost spolupráce s ostatními spolužáky při řešení úkolu ve skupině.

1.9.2.5 Kompetence občanské

Žák má kladný vztah ke kultuře a našim tradicím a historickému dědictví, respektuje je, chrání a ocení. Buduje si pozitivní vztah k uměleckým dílům, ke kultuře a tvořivosti. Rozumí základním ekologickým souvislostem a problémům, chová se tak, aby neničil životní prostředí (RVP 2017, s. 12).

1.9.2.6 Kompetence pracovní

Bezpečně a efektivně zachází s nástroji, materiálem a pomůckami. Při práci dodržuje určitá pravidla. Žák je schopen se adaptovat na nové pracovní podmínky. Výsledky činnosti zhodnocuje nejen z hlediska kvality, funkčnosti, ale také z hlediska ochrany zdraví svého i ostatních ale i ochrany životního prostředí, společenských a kulturních hodnot (RVP 2017, s. 13).

1.9.3 Průřezová témata

V praktické části se objevuje i jedno průřezové téma a tím je Environmentální výchova, která má vést žáka k pochopení vztahů mezi člověkem a životním prostředím. Žák si má uvědomit, jaké dopady má naše chování na životní prostředí a že by se měl každý z nás aktivně podílet na ochraně naší planety. K uskutečnění tohoto průřezového tématu se využívá většiny vzdělávacích oblastí, každá z těchto oblastí umožňuje předat žákovi vědomosti a dovednosti jinou cestou (RVP 2017, s. 134). Přínosy tohoto tématu k rozvoji žákovy osobnosti jsou velké, například si žák uvědomí, jaké jsou podmínky života a čím můžeme tyto podmínky ohrožovat, chápe souvislosti mezi vývojem populace a vztahem k životnímu prostředí v jiných částech světa, napomáhá

k rozvoji spolupráce na dobrém životním prostředí nejen na místní úrovni, ale i na úrovni regionální, evropské a dále i na úrovni mezinárodní (RVP 2017, s. 135). Také si uvědomuje, že život je to nejcennější, co může člověk mít,... (RVP 2017, s. 136).

V mé praktické části se objevuje vzdělávací oblast Umění a kultura, která poskytuje mnoho příležitostí k práci se vztahy mezi člověkem a životním prostředím. Prostředí životní, ale také prostředí sociální můžeme využít k inspiraci pro vytvoření kulturních i uměleckých hodnot (RVP 2017, s. 135).

2 Praktická část

V praktické části bylo mým cílem seznámit žáky se současným výtvarným uměním skrze uměleckou tvorbu současného výtvarného umělce. K tomuto účelu jsem si vybrala umělce Milana Knížáka, který mě zaujal nejen svojí netradiční tvorbou, ale i svým životem. Také zde hrál i fakt, že Milan Knížák byl ředitelem Národní galerie v Praze, což bylo vhodné i pro můj záměr vytvoření výstavy z dětských prací, kterou realizovali samotní žáci.

Knížákova tvorba se mi zdála být vhodná pro motivaci žáků k vyzkoušení nových metod a prostředků ve výuce, například se zde můžeme opřít o akční umění a práci se spreji. Jeho tvorba mi přišla dobře modifikovatelná pro žáky 5. ročníku, se kterými jsem pracovala.

Jak jsem již zmínila, pracovala jsem se žáky 5. ročníku na základní škole v Turnově. Plnění úkolů se zúčastnilo 24 žáků, z toho 12 dívek a 12 chlapců. Ne vždy plnilo úkol plný počet žáků (viz Otázka č. 1 v kapitole Dotazníkové šetření).

2.1 Metodické listy

2.1.1 Metodický list č. 1

Životopis umělce

Ročník

5. ročník

Časová dotace

30–45 minut/1 vyučovací hodina

Místo

třída

Pomůcky

zkrácený životopis umělce, fotografie, projektor, počítač, připravené vysvětlivky k pojmům

Výtvarný problém

Žák se dozví zkrácený životopis vybraného umělce, seznámí se s vybranými pojmy souvisejícími s uměním.

Vzdělávací cíle

Žák pochopí a pozná umělecké hodnoty. Žák bude mít v povědomí pojmy, které se vztahují ke vzdělávací oblasti umění a kultura, konkrétněji výtvarná výchova.

Očekávané výstupy

Žák porovnává různé výklady vizuálně obrazného vyjádření, dále k nim přistupuje jako k možnému zdroji inspirace (RVP 2017, s. 87).

Vzdělávací oblasti

Umění a kultura, výtvarná výchova

Klíčové kompetence

Kompetence k učení

- rozvoje kompetence k učení zde dosáhneme pomocí motivace; propojením informací, které se žák dozvídá v životopise autora a životními zkušenostmi žáka
- žák pracuje s obecně známými termíny, symboly a znaky, dává věci do souvislostí, propojuje poznatky z různých oblastí do širších celků a na základě toho si vytváří celkový pohled na společenské a kulturní jevy
- žák poznává cíl a smysl učení, má kladný vztah k učení

Kompetence sociální a personální

- rozvoje kompetence sociální a personální zde dosáhneme pomocí vedení a nastolení pravidel při práci; použití pochvaly; ujištění žáků, že v případě potřeby se mohou na cokoli zeptat
- žák se spolupodílí na utváření příjemné atmosféry v kolektivu, na základě ohleduplnosti a respektu při jednání s ostatními lidmi přispívá k dobrým mezilidským vztahům, je schopen poskytnout pomoc nebo o ni požádat
- žák si vytváří kladnou představu o sobě, která rozvíjí jeho sebedůvěru a rozvoj: řídí a ovládá své chování tak, aby naplnil pocit sebeúcty a sebeuspokojení

Kompetence komunikativní

- rozvoje kompetence komunikativní zde dosáhneme koordinováním diskuse a možností, že se žák může svobodně vyjádřit
- žák formuluje, vyjadřuje své myšlenky, postoje a názory v logické posloupnosti, vyjadřuje se vhodně, souvisle a kultivovaně
- žák naslouchá projevům druhých lidí, rozumí jim, vhodně na ně zareaguje, aktivně se zapojuje do hovorů, obhajuje svoje názory a postoje a vhodně argumentuje

Kompetence občanské

- rozvoje kompetence občanské se snažíme docílit pomocí předkládání zajímavých děl umělce a přiblížením umělcova života, podněcujeme k účasti na různých výstavách a podobně
- žák respektuje, ochraňuje a ocení naši kulturu a tradice, kulturní a historické dědictví, jeví kladný postoj k uměleckým dílům, má smysl pro tvořivost a kulturu, aktivně se angažuje v kulturním dění (RVP 2017, s. 10–13).

Výukové metody a formy

výklad, rozhovor

frontální výuka

Motivace

vyprávění o umělci a následná inspirace jeho tvorbou

Průběh hodiny

Motivace:

„Milí žáci, dnes si budeme povídat o Milanu Knížákovi, který je velkým umělcem, v dalších hodinách se budeme ve svých dílech inspirovat jeho tvorbou.“

Životopis:

Přečtení životopisu, současně na projektoru ukážeme fotografii Milana Knížáka (viz Ilustrace 4: Milan Knížák). „Milan Knížák se narodil 19. dubna 1940 v Plzni. Je to český výtvarník, hudebník a performer, je také profesorem, víte, kdo je to profesor?“ čekáme na odpověď, pokud žáci neví, vysvětlíme. „Jeho otec byl ředitelem v Blovicích, který zde i vyučoval kreslení, což je dnešní výtvarná

výchova. Jeho maminka byla úřednicí. Milan Knížák odešel s rodinou do Mariánských Lázní, protože tam jeho tatínek musel jít učit, nařídila mu to tehdejší vláda. Zde začal chodit do školy. Maturoval na gymnáziu v Plané u Mariánských Lázní, poté nastoupil na Vysokou školu pedagogickou v Praze, obor výtvarná výchova a ruština, tuto školu později opustil. Dále byl pomocným dělníkem, následně složil zkoušky na Akademii výtvarných umění v Praze, ale studia opustil. Dále studoval matematickou analýzu na Matematicko-fyzikální fakultě v Praze, ale bohužel školu opět opustil.

Byl mnohokrát zadržen policií a také vězněn, například za napadení policisty. Tehdejšímu státu se nelíbilo, jak se projevuje. Roku 1999–2011 byl ředitelem Národní galerie v Praze. Již víme, že byl výtvarníkem, jeho první výstava byla v roce 1958 v Mariánských Lázních. Vytvářel happeningy, například Ceremonie. Dále se věnoval tvorbě objektů, jako je například Zátíší,“ ukážeme fotografii (viz Ilustrace 5: Zátíší) „nebo Sako dekorované šrouby,“ ukážeme fotografii (viz Ilustrace 6: Sako dekorované šrouby). „Vystavoval i na ulicích a ve dvorech Prahy. Společně s přáteli založil hudební skupinu Aktuální umění, která se později přejmenovala na Aktual. Výtvarné akce prováděl i v USA. Jeho zájmem je sbírání a opravování loutek. Jeho sbírku můžeme vidět v Děčíně.“ Následuje ukázka děl. „Dům vidlička (viz Ilustrace 7: Dům vidlička), Šperk pro obličej (viz Ilustrace 8: Šperk pro obličej), Krátce trvající výstavy (viz Ilustrace 9: Krátce trvající výstavy), Procházka po Novém Světě (viz Ilustrace 10: Procházka po Novém Světě), Jarní oblek z kolekce Malovaných oděvů (viz Ilustrace 11: Jarní oblek z kolekce Malovaných oděvů), Akvárium (viz Ilustrace 12: Akvárium), Obraz malovaný na sochu (viz Ilustrace 13: Obraz malovaný na sochu).“

Závěr:

Žáků se zeptáme, co si zapamatovali a zopakujeme si, kdo je to Milan Knížák.

Vysvětlivky pro žáky

Performer: „Performer je umělec, který tvoří jakési divadlo na ulici, které má přesný scénář, děj.“

Profesor: „Je to nejvyšší „hodnota“ vysokoškolského učitele.“

Happening: „Je to umělecká forma, kde výtvarník šokuje diváka a vtahuje jej do akce. Představte si například divadlo na ulici, kde vás výtvarník vtáhne do děje a vy se stanete jeho součástí.“

Objekty: „Věci, které my vyhodíme, zdají se nám být nepotřebné nebo rozbité, výtvarník využije na výrobu těchto objektů. Jsou to vlastně 3D výtvary, prostorové, můžeme si na ně sáhnout.“

Ilustrace 4: Milan Knížák

Ilustrace 5: Zátiší

Ilustrace 6: Sako dekorované šrouby

Ilustrace 7: Dům vidlička

Ilustrace 8: Šperk pro obličej

Ilustrace 9: Krátce trvající výstavy

Ilustrace 10: Procházka po Novém Světě

Ilustrace 11: Jarní oblek z kolekce Malovaných oděvů

Ilustrace 12: Akvárium

Ilustrace 13: Obraz malovaný na sochu

2.1.2 Metodický list č. 2

Práce inspirovaná dílem „Ploché sochy“

Ročník

5. třída

Časová dotace

45 minut/1 vyučovací hodina

Místo

třída

Pomůcky

tabule, text k představení díla „Ploché sochy“, počítač, projektor, fotografie díla, fotografie barevného kruhu, čtvrtky formátu A4, malé kousky čtvrtek pro každého žáka 3 kusy (nemusí být pravidelné, doporučuji minimální velikost 6×6 centimetrů), pravítko, kružítko, nůžky, tužka číslo 3, suché pastely, papírové kapesníčky, lak na vlasy, proužky papíru na paspartu (pro každého žáka 2 proužky na délku a 2 na šířku čtvrtky formátu A4 (proužek šíře nejméně 3 centimetrů) stejné barvy: na výběr z červené, zelené, žluté, oranžové, modré a fialové), lepidlo, malé obdélníkové papíry, připravený text o díle

Výtvarný problém

užití komplementárních barev, práce s linií a plochou, práce s pastelem, manipulace se šablonou a umístění na ploše

Vzdělávací cíle

Žák využívá předešlých poznatků při své práci, vytváří pracovní návyky v samostatné činnosti, spoluvytváří vstřícnou a podnětnou atmosféru pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot. Žák má v povědomí pojmy, které souvisí s výtvarnou výchovou, uměním, ale i matematikou (druhy trojúhelníků).

Očekávané výstupy

- žák při vlastních tvůrčích aktivitách pojmenovává složky vizuálně obrazného vyjádření; je schopen je porovnat na základě jejich vztahů (světlostních poměrů, barevných kontrastů, proporčních vztahů a jiné)

- žák užívá a tvoří kombinace prvků vizuálně obrazných vyjádření vzhledem k celku: v plošném vyjádření barevné plochy a linie
- žák hledá obsah vizuálně obrazného vyjádření, které sám vybral, vytvořil či upravil a zapojuje jej do komunikace (RVP 2017, s. 87).

Vzdělávací oblasti

Umění a kultura, výtvarná výchova; Matematika a její aplikace, konkrétněji geometrie

Klíčové kompetence

Kompetence k učení

- rozvoje kompetence k učení se snažíme dosáhnout pomocí propojení předkládaných pojmů s životními zkušenostmi žáka; motivace
- žák pracuje s obecně známými termíny, symboly a znaky, dává věci do souvislostí, propojuje poznatky z různých oblastí do širších celků a na základě toho si vytváří celkový pohled na společenské a kulturní jevy
- žák poznává cíl a smysl učení, má kladný vztah k učení

Kompetence sociální a personální

- rozvoje kompetence sociální a personální zde dosáhneme pomocí vedení a nastolení pravidel při práci; použití pochvaly; ujištění žáků, že v případě potřeby se mohou na cokoli zeptat
- žák se spolupodílí na utváření příjemné atmosféry v kolektivu, na základě ohleduplnosti a respektu při jednání s ostatními lidmi přispívá k dobrým mezilidským vztahům, je schopen poskytnout pomoc nebo o ni požádat
- žák si vytváří kladnou představu o sobě, která rozvíjí jeho sebedůvěru a rozvoj: řídí a ovládá své chování tak, aby naplnil pocit sebeúcty a sebeuspokojení

Kompetence komunikativní

- rozvoje kompetence komunikativní zde dosáhneme koordinováním diskuse a možností, že se žák může svobodně vyjádřit
- žák formuluje, vyjadřuje své myšlenky, postoje a názory v logické posloupnosti, vyjadřuje se vhodně, souvisle a kultivovaně jak v písemném, tak i ústním projevu

- žák naslouchá projevům druhých lidí, rozumí jim, vhodně na ně zareaguje, aktivně se zapojuje do hovorů, obhajuje svoje názory a postoje a vhodně argumentuje

Kompetence k řešení problému

- rozvoje kompetence k řešení problému se snažíme dosáhnout tak, že žákům nepředkládáme celé řešení; necháváme žáky, aby si našli svoji cestu k řešení; poučení z vlastních chyb

- žák sám řeší problémy; hledá vhodné způsoby řešení; používá při řešení problémů empirické, logické postupy

Výukové metody a formy

výklad, rozhovor, metoda názorně-demonstrační, dovednostně-praktická

samostatná práce, frontální výuka

Motivace

inspirace dílem Milana Knížáka „Ploché sochy“, hledání konkrétních tvarů v abstrakci

Průběh hodiny

Motivace:

„Říkali jsme si, že se ve výtvorech budeme inspirovat Milanem Knížákem. Dnešní dílo, kterým se budeme inspirovat se nazývá Ploché sochy.“

Představení díla:

Na projektoru ukážeme fotografii (viz Ilustrace 2: Ploché sochy) „Dílo „Ploché sochy“ vytvořil Milan Knížák v roce 1987, toto dílo je v životní velikosti. Víte děti, co to znamená?“ vyčkáme na odpověď. „Správně, znamená to, že je dílo veliké tak asi jako dospělý člověk. Jedná se o dva mnohoúhelníkové útvary vystřižené z papíru, které připomínají lidskou figuru. Tvar je členěn výrazně barevnými plochami. Technikou je zde akryl.“

Představení barevného kruhu:

Na projektoru promítneme fotografii barevného kruhu (viz Ilustrace 14: Barevný kruh). „Zde můžeme vidět barevný kruh a my v našich výtvorech budeme používat kontrastní barvy, jinak také komplementární, k barvám červená, žlutá

a modrá. Dokážete mi najít kontrastní barvy k těmto barvám?“ Postupně se ptáme na tyto tři barvy a k nim na barvy komplementární. Žáci hledají v barevném kruhu. Používat dále v práci budeme tedy kombinace těchto barev: červená a zelená, žlutá a fialová, modrá a oranžová.

Vlastní práce:

Žákům rozdáme malé kousky čtvrtky. „Na každý malý kousek narýsujete jeden ze tří trojúhelníků. Bude to trojúhelník rovnostranný, rovnoramenný a různostranný. Všichni víme, jak se tyto trojúhelníky narýsují? Zopakujeme si to,“ necháme odpovédět žáky na otázku, jak se který trojúhelník rýsuje. Můžeme použít různé druhy trojúhelníků, dle znalostí žáků. Žákům připomeneme, že trojúhelníky by neměli rýsovat do krajů čtvrtky, jelikož je budeme prostřihávat. Po narýsování si připravíme předlohu jednoho trojúhelníku narýsovaného na tabuli, abychom mohli žákům ukázat, kterou část (vnitřní plochu trojúhelníků) budou vystřihovat (viz Ilustrace 15: Trojúhelník na tabuli). „Vystřihněte vnitřní plochu trojúhelníků a vzniknou vám okénka.“ Po vystřižení rozdáme čtvrtky a necháme žáky, aby si vyndali příslušných 6 barev suchých pastelů. „Budete různě pokládat šablony z trojúhelníků na čtvrtku, ale pozor, abyste trojúhelníky nepokládali moc do krajů čtvrtky, jelikož na závěr budeme tvořit paspartu. Vymalovávat plochu trojúhelníků budete pomocí dvojice komplementárních barev. Jedna bude vždy obrysová, kterou nejprve obtáhnete trojúhelník a poté pomocí prstů rozmažete směrem doprostřed, druhou komplementární barvou vytvoříte uprostřed trojúhelníku plochu a rozmažete ji směrem k okraji.“

Žákům sdělíme, že se mohou jít kdykoliv umýt a mohou použít i papírové kapesníčky k utření prstů. „A jak budeme klást trojúhelníky na plochu? To je zcela na vás, jen je zde jedna podmínka, že každý trojúhelník se musí dotýkat alespoň jednou stranou jiného trojúhelníku.“ Toto demonstrujeme na tabuli. „Každý druh trojúhelníku by se na vašem výtvoru měl objevit alespoň jednou. Nezapomeňte, že v jednom trojúhelníku budou vždy dvě barvy, které jsou k sobě kontrastní.“ Rozsah zaplněné plochy necháme na úvaze samotných žáků, vhodné je alespoň 50% zaplnění plochy čtvrtky.

Po dokončení zafixujeme pomocí laku na vlasy u otevřeného okna. Poté vytvoříme paspartu pomocí připravených proužků papírů v barvách, které žáci používali na vyplňování trojúhelníků. Každý žák dostane 4 proužky stejné barvy. Můžeme žáky nechat vybrat, či můžeme náhodně rozdat. Dále demonstrujeme, jak se proužky papíru přehnou na půl tak, že vznikne „žlábek“, který namažeme lepidlem a vložíme do něj čtvrtku. Vznikne nám rám obrazu. Na závěr rozdáme žákům malé obdélníkové papíry. „Na tyto papíry se podepíšete a napíšete název vašeho díla. Tento název by měl odpovídat tomu, co ve svém díle vidíte, co vám připomíná. Hleďte v celkovém obraze z trojúhelníků nějakou konkrétní věc.“ Hotové výtvary pokládáme na zem vedle sebe.

Závěr/Reflexe:

„Podívej se na výtvary ostatních. Vidíš v nich to, co v nich vidí jejich autor?“

„Podívej se na výtvary ostatních. Je někde nějaký výtvar, ve kterém nejsou dodrženy kombinace barev?“

„Bavil tě tento úkol?“

„Co by si udělal jinak?“

Poděkujeme žákům za vzornou práci a pochválíme je. Následuje úklid.

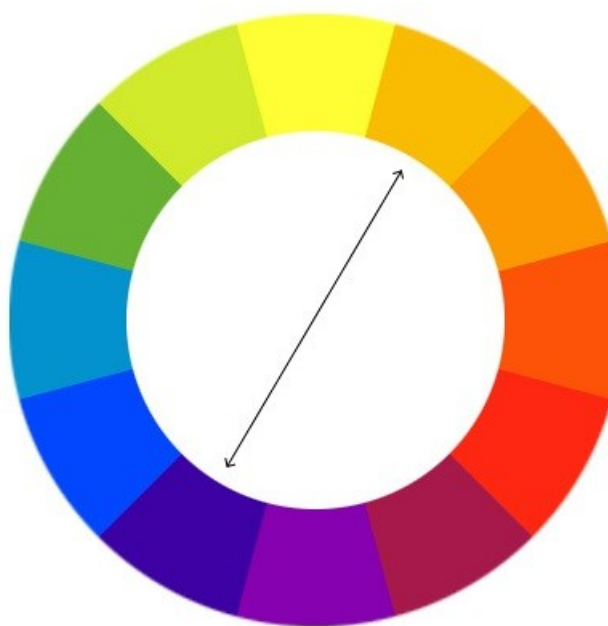
Vysvětlivky pro žáky

Akryl: „Je to druh barvy, který můžeme ředit vodou, ale po zaschnutí je voděodolný.“

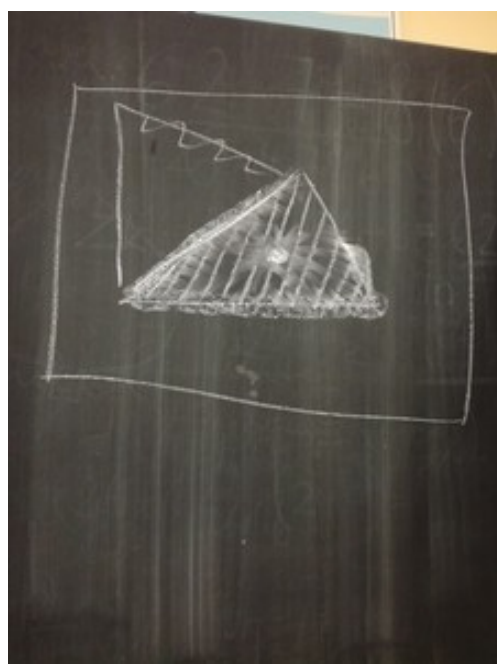
Barevný kruh: „V Barevném kruhu můžeme vidět barvy, jak jdou za sebou, jak jsou řazeny.“

Kontrastní (komplementární) barvy: „Jsou to barvy, které v kruhu leží přímo proti sobě, když tyto barvy použijeme společně, budou mít největší kontrast, odlišnost. Pokud použijeme jednu barvu na pozadí a druhou na barvu textu, tak bude text nejlépe čitelný.“

Pasparta: „Je to jakýsi rám obrazu, který jej chrání.“

Ilustrace 14: Barevný kruh

Ilustrace 15: Trojúhelník na tabuli

Archiv autorky

2.1.3 Metodický list č. 3.

Práce inspirovaná dílem „Přátelství se stromem“

Ročník

5. ročník

Časová dotace

90 minut/2 vyučovací hodiny

Místo

třída, školní pozemek či les (kde se náš strom nachází)

Pomůcky

linkované papíry formátu A5, pero, pastelky, tužka, dopisní obálka, poštovní známka, staré oblečení na obléknutí stromu, malé obdélníkové papíry, stará taška/brašna, připravený text o díle, fotografie díla

Výtvarný problém

manipulace s objekty, umělecká výtvarná tvorba (akční tvorba)

Vzdělávací cíle

Žák spoluvytváří vstřícnou a podnětnou atmosféru pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot. Žák si uvědomuje důležitost přírody. Žák má v povědomí pojmy, které souvisí s uměním.

Očekávané výstupy

- žák uplatňuje osobitost svého vnímání a chování v přístupu k reálným skutečnostem, k tvorbě a ztvárnění vizuálně obrazného vyjádření; volí a hledá vhodné kombinace prostředků k vyjádření i neobvyklých a nových prožitků a pocitů (včetně postupů a prostředků současného výtvarného umění) (RVP 2017, s. 87).

Vzdělávací oblasti

Umění a kultura, výtvarná výchova

Průřezové téma

Environmentální výchova

Klíčové kompetence

Kompetence k řešení problému

-rozvoje kompetence k řešení problému se zde snažíme dosáhnout tím, že žákům předkládáme reálné problémové situace, jako je například ochrana přírody a komunikujeme o těchto tématech společně s žáky

- žák vnímá různé problémové situace jak ve škole, tak i mimo školu, rozpozná a pochopí problém, je schopen přemýšlet o nesrovnalostech a možných příčinách jejich vzniku

- žák kriticky smýšlí, uvažuje o svých rozhodnutích, je schopen obhájit je, dále si uvědomuje zodpovědnost, kterou nese za svá rozhodnutí

Kompetence sociální a personální

- rozvoje kompetence sociální a personální zde dosáhneme pomocí vedení a nastolení pravidel při práci; použití pochvaly; ujištění žáků, že v případě potřeby se mohou na cokoli zeptat

- žák se spolupodílí na utváření příjemné atmosféry v kolektivu, na základě ohleduplnosti a respektu při jednání s ostatními lidmi přispívá k dobrým mezilidským vztahům, je schopen poskytnout pomoc nebo o ni požádat

Kompetence komunikativní

- rozvoje kompetence komunikativní zde dosáhneme koordinováním diskuse a možností, že se žák může svobodně vyjádřit

- žák formuluje, vyjadřuje své myšlenky, postoje a názory v logické posloupnosti, vyjadřuje se vhodně, souvisle a kultivovaně jak v písemném, tak i ústním projevu

- žák naslouchá projevům druhých lidí, rozumí jim, vhodně na ně zareaguje, aktivně se zapojuje do hovorů, obhajuje svoje názory a postoje a vhodně argumentuje (RVP 2017, s. 10–13).

Výukové metody a formy

tvůrčí psaní, rozhovor, výklad, předvádění a pozorování, dovednostně-praktické samostatná práce, frontální výuka, skupinová práce

Motivace

úkol inspirovaný tvorbou Milana Knížáka, dopis stromu, personifikace stromu

Průběh hodiny

1. část: Dopis stromu

Motivace:

„Děti, jak víte, dnes budeme pokračovat v tvorbě inspirovanou dílem Milana Knížáka. Kdo to vlastně je Milan Knížák?“ Vyčkáme na odpověď, pokud žáci neví, napovíme. „Zeptám se vás, už jste někdy psali dopis kamarádovi? Pokud ano, co jste v něm psali?“ Opět vyčkáme na odpověď. „A teď si představte, kdybyste měli napsat dopis stromu. A ne ledajakému stromu, ale stromu, který je _____ (doplníme místo konkrétního stromu, se kterým budeme plnit celý úkol, např. před školou/v parku/na hřišti,...).“

Vlastní práce:

„Napište dopis stromu. Co myslíte, na co bychom se mohli takového stromu zeptat?“ Pokud žáci neví, můžeme uvodit různými poznámkami jako například: jak je asi daný strom starý; co vše může vidět, když je tak vysoký a podobně. „Tak si představte, že je tento strom váš kamarád a napište mu dopis a můžete připsat i co budete dělat o víkendu nebo jak se máte. Kdo bude hotový, může stromu nakreslit nějaký obrázek.“ Necháme žáky pracovat.

Závěr/Reflexe:

„Teď vložíme všechny dopisy do velké obálky a opatříme ji poštovní známkou, napíšeme adresu a pošleme ji poštou a uvidíme, zda dopis bude pošta schopna doručit našemu stromu. Co myslíte, děti, jaká bude asi adresa?“ Vymýšlíme adresu, dle nejbližší doručitelné adresy. Například pokud strom stojí u školy, napíšeme adresu školy, ale změníme adresáta na daný strom s popisem místa, kde stojí. Například Strom u školy, levý vchod. Odesláním dopisu můžeme pověřit vybrané spolehlivé žáky, nebo můžeme dopis vhodit do poštovní schránky my.

2. část: Akční tvorba na motivy díla „Přátelství se stromem“

Motivace:

„Půjdeme pozdravit strom a zkusíme s ním navázat přátelství tím, že ho oblečeme a zkusíme si s ním popovídat. Také mu do brašny vložíme napsané myšlenky na

téma „Proč musíme chránit přírodu a čím je pro nás důležitá?“, aby si je mohl přečíst.“

Vlastní práce:

Představíme dílo Milana Knížíka „Přátelství se stromem“ a ukážeme fotografie z této akce (viz Ilustrace 3: Přátelství se stromem). „Tato akce se uskutečnila v Německu v Berlíně roku 1980. Tato akce byla pouze pro připravené účastníky, těmi byli lidé z Berlína, Milan Knížík a jeho manželka Marie Knížíková. Doma si připravili oblek, který stromu dali darem, oblékli ho. Můžeme stromu přinést i jiný dar, něco co bude symbolizovat naše přátelství k němu. Poté jdeme strom navštívit, pozdravit se s ním, obejmout ho, pohladit ho, vyfotografovat se s ním. Po návštěvě stromu napíšeme dopis a pošleme ho poštou, pokud se nám vrátí zpět, musíme detailněji popsat místo, kde strom leží, a znovu dopis poslat. Návštěvy stromu můžeme opakovat, můžeme jej chodit navštívit, kdy se nám zlíbí.

Přátelství nemusíme navázat pouze se stromem, ale i s vodou, kameny, s čímkoli nás v přírodě napadne. Takto Milan Knížík popsal jakýsi návod k této akci. Jak víme, my jsme již dopis napsali, tím se budeme odlišovat. Také se odlišíme tím, že vložíme své myšlenky do brašny, jak jsem vám říkala na začátku hodiny.“ Poté se přesuneme ke stromu, utvoříme kolečko a oblékneme strom, pokud máme připravené oblečení. Pokud ne, obdarujeme jej předmětem, který jsme přinesli jako dar.

Poté se se stromem pozdravíme. Zde můžeme očekávat možné zdráhání se ze strany žáků, možná se budou stydět vyjít z kruhu a stromu něco říci před ostatními. Proto by bylo dobré, kdyby první, kdo bude se stromem mluvit, bude učitelka. Možné pozdravení: „Dobrý den strome, jsem moc ráda, že tu jsi. Děkuji ti za to, že nám dáváš kyslík a v létě stín, ve kterém si můžeme odpočinout.“ Pokud ani poté žáci nemají odvahu vystoupit a něco povědět, můžeme je nechat strom pouze pohladit, aby zde proběhl alespoň nějaký kontakt. Dále pokračujeme v psaní myšlenek. Žákům rozdáme malé kousky papíru, na který každý sám napíše svoje myšlenky a názory na položené otázky „Proč mám rád přírodu?, Co

nám příroda dává?, Proč ji musím chránit?“ a podobně. Toto můžou žáci psát anonymně nebo se podepsat, záleží to na jejich rozhodnutí. Následně jdeme všichni blíže ke stromu a vložíme napsané myšlenky do brašny, nebo můžeme položit ke kořenům stromu a zatížit například kamenem. Následně v nepozorované chvíli lístečky sebereme a necháme si je pro pozdější výstavu, můžeme využít i v reflexi.

Závěr/Reflexe:

„Jak se ti líbí mít za přítele strom?“

„Chceš se s námi podělit o myšlenku, kterou si napsal stromu?“

„Bál si se stromu něco říci?“

„Kdybychom šli ke stromu znovu, řekl by si mu něco?“

Poděkujeme žákům za vzornou práci a pochválíme je. Následuje úklid.

Vysvětlivky pro žáky

Akce: „Již jsme si říkali, že Milan Knížák byl performer a také pořádal happeningy. Tuto formu můžeme celkově pojmenovat jako akční tvorbu neboli zkráceně akce.“

2.1.4 Metodický list č. 4

Úkol inspirovaný Guerilla Knittingem

Ročník

5. ročník

Časová dotace

45 minut/1 vyučovací hodina

Místo

školní pozemek, park, veřejné místo, interiér školy,...

Pomůcky

různé barvy vlny (pro každého žáka), nůžky, připravený text o Guerilla Knittingu, fotografie ukázek

Výtvarný problém

práce s materiálem, instalace vybraného materiálu na veřejných místech (v přírodě i na lidských objektech)

Vzdělávací cíle

Žák využívá předešlých poznatků při své práci, vytváří pracovní návyky v samostatné činnosti, spoluvytváří vstřícnou a podnětnou atmosféru pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot. Žák má v povědomí pojmy související s uměním.

Očekávané výstupy

- žák uplatňuje osobitost svého vnímání a chování v přístupu k reálným skutečnostem, k tvorbě a ztvárnění vizuálně obrazného vyjádření; volí a hledá vhodné kombinace prostředků k vyjádření i neobvyklých a nových prožitků a pocitů (včetně postupů a prostředků současného výtvarného umění) (RVP 2017, s. 87).

Vzdělávací oblasti

Umění a kultura, výtvarná výchova

Průřezové téma

Environmentální výchova

Klíčové kompetence

Kompetence k řešení problému

- rozvoje kompetence k řešení problému se snažíme dosáhnout tak, že žákům nepředkládáme celé řešení; necháváme žáky, aby si našli svoji cestu k řešení; poučení z vlastních chyb

- žák vnímá různé problémové situace, rozpozná a pochopí problém, je schopen přemýšlet o nesrovnalostech a možných příčinách jejich vzniku

- žák kriticky smýšlí, uvažuje o svých rozhodnutích, je schopen obhájit je, dále si uvědomuje zodpovědnost, kterou nese za svá rozhodnutí

Kompetence sociální a personální

- rozvoje kompetence sociální a personální zde dosáhneme pomocí vedení a nastolení pravidel při práci; použití pochvaly; ujištění žáků, že v případě potřeby se mohou na cokoli zeptat

- žák se spolupodílí na utváření příjemné atmosféry v kolektivu, na základě ohleduplnosti a respektu při jednání s ostatními lidmi přispívá k dobrým mezilidským vztahům, je schopen poskytnout pomoc nebo o ni požádat

Kompetence komunikativní

- rozvoje kompetence komunikativní zde dosáhneme koordinováním diskuse a možností, že se žák může svobodně vyjádřit

-žák formuluje, vyjadřuje své myšlenky, postoje a názory v logické posloupnosti, vyjadřuje se vhodně, souvisle a kultivovaně jak v písemném, tak i ústním projevu

- žák naslouchá projevům druhých lidí, rozumí jim, vhodně na ně zareaguje, aktivně se zapojuje do hovorů, obhajuje svoje názory a postoje a vhodně argumentuje (RVP 2017, s. 10–13).

Výukové metody a formy

rozhovor, výklad, předvádění a pozorování, dovednostně-praktické společná práce, samostatná práce

Motivace

úkol inspirovaný Guerilla Knittingem

Průběh hodiny

Motivace:

„Ne každý z nás umí plést. Ale to, že to neumíme, nám dnes vůbec nebude vadit, protože my budeme sice pracovat s vlnou, ale budeme se pletením pouze inspirovat a to konkrétně Guerilla Knittingem. Jste zvědaví co je to Guerilla Knitting?“

Hlavní část:

Při plnění tohoto úkolu je potřebné, abychom našli správné místo. Můžeme oplétat například lavičky v parku, zábradlí, lampy. Pokud je možnost dojít na školní pozemek, kde se nachází například prolézačky, tak můžeme využít i tohoto místa. Oplétat nemusíme pouze předměty, které vyrobil člověk, ale můžeme oplétat i stromy, keře a podobně. Představení Guerilla Knittingu a ukázání příkladu (viz Ilustrace 16: Guerilla Knitting). „Guerilla Knitting je u nás v České republice znám jako partyzánské pletení. Je to oplétání vlnou či jinými

pletacemi přízemi předměty okolo nás, které jsou ve veřejném prostoru. Jde o jakési zkrášlování jinak nezajímavého, ošklivého prostoru. Jedná se o takové grafitti, které neničí prostředí a snadno se může odstranit. V české republice se toto pletení objevilo v roce 2010. My se budeme inspirovat touto technikou. Nebudeme přímo plést, ale budeme omotávat předměty vlnou.“

Necháme na žácích, zda chtějí pracovat ve skupině nebo jednotlivě. Každý si vezme jedno klubko vlny. Je důležité, aby každý žák měl s čím pracovat, proto doporučuji jedno klubko vlny rozmotat na více menších částí. Na jednom místě ukážeme žákům, jak budou postupovat. „Nejprve si omotáme jeden konec vlny jednou kolem předmětu a uděláme uzel, aby nám vlna držela. Dále už jen omotáváme kolem předmětu. Nemusíme omotávat celý předmět pouze jednou barvou, ale můžete jednu barvu ukončit opět uzlem a těsně u ní navázat jinou barvou, pokud bude daná barva zrovna volná. Každý bude pracovat. Při práci se můžete bavit. Pracujete každý, můžete si ale vybrat zda na jednom výtvoru budete pracovat společně nebo jestli chcete být sami. Omotávat můžete větve, lavičky, zábradlí, lampy, co se vám bude líbit a zdát zajímavé.“ Při této práci počítáme s větším pracovním ruchem. Práci ukončíme dle časové dotace. Dbáme zvýšené opatrnosti při pohybu a práci s nůžkami.

Závěr/Reflexe:

Závěrem se podíváme společně na výtvary ostatních.

„Jaká kombinace barev se ti líbí nejvíce?“

„Jaké místo pro omotávání se ti líbí nejvíce?“

„Bavila tě tato práce?“

Poděkujeme žákům za vzornou práci a pochválíme je. Následuje úklid.

Ilustrace 16: Guerilla Knitting

2.1.5 Metodický list č. 5

Úkol inspirovaný dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“

Ročník

5. ročník

Časová dotace

45 minut/1 vyučovací hodina

Místo

třída, venkovní prostory

Pomůcky

barevné spreje (červený, modrý, žlutý); karton velkých rozměrů tvaru čtverec (alespoň 150×150 centimetrů); 3 různé obdélníky z černé čtvrtky (2 z nich musí, po složení, utvořit čtverec), které velikostně přiměřeně odpovídají velikosti kartonu, doporučuji velikost A3; igelitovou plachtu, která se používá k přikrytí nábytku při malování pokojů; černou lepicí pásku; lepidlo

Výtvarný problém

práce se spreji, práce s linií

Vzdělávací cíle

Žák využívá předešlých poznatků při své práci, vytváří pracovní návyky v samostatné činnosti, spoluvytváří vstřícnou a podnětnou atmosféru pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot. Žák má v povědomí pojmy související s uměním.

Očekávané výstupy

- žák se při tvoření vizuálně obrazných vyjádření cíleně zaměřuje na projev osobních životních zkušeností (RVP 2017, s. 87).

Vzdělávací oblasti

Umění a kultura, výtvarná výchova, Matematika a její aplikace, konkrétněji geometrie, Jazyk a jazyková komunikace

Klíčové kompetence

Kompetence k učení

- rozvoje kompetence k učení se snažíme dosáhnout pomocí propojení předkládaných pojmů s životními zkušenostmi žáka; motivace

- žák pracuje s obecně známými termíny, symboly a znaky, dává věci do souvislostí, propojuje poznatky z různých oblastí do širších celků a na základě toho si vytváří celkový pohled na společenské a kulturní jevy

Kompetence komunikativní

- rozvoje kompetence komunikativní zde dosáhneme koordinováním diskuse a možností, že se žák může svobodně vyjádřit

- žák rozumí různorodým typům záznamů a textů, obrazovým materiálům, běžným gestům, zvukům a dalším informačním a komunikačním prostředkům, přemýšlí o nich, vhodně na ně reaguje a využívá je ke svému rozvoji a dále také k zapojení se do společenských dění (RVP 2017, s. 10–13).

Výukové metody a formy

rozhovor, výklad, předvádění a pozorování, dovednostně-praktické samostatná práce, skupinová práce

Motivace

výtvar inspirovaný dílem Milana Knížáka, práce se spreji

Průběh hodiny

Motivace:

„Děti, pokračujeme v práci, která je inspirovaná umělcem Milanem Knížákem. Dnes se budeme inspirovat dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“ a zahrajeme si na sprejery.“

Hlavní část:

Představíme dílo Milana Knížáka „Černý čtverec na barevném pozadí“ a ukážeme fotografii tohoto díla (viz Ilustrace 1: Černý čtverec na barevném pozadí). „Toto dílo bylo vytvořeno Milanem Knížákem roku 1989. Používal k tomu akryl, to už víme co je, kdopak by nám mohl říci, co je to akryl?“ Vyčkáme na odpověď, pokud žáci neví, odpovíme za ně. „Dále používal sprej a umělou hmotu. Dílo bylo velké 220×220 centimetrů a tvořil diptych s dílem „Bílý čtverec na barevném pozadí“. V pozadí si můžeme všimnout různě nastříkané čáry barevnými spreji, které jsou neuspořádané, nic nám nemají sdělit, připomínat. Ve středu se nachází černý čtverec, ze kterého plasticky vystupuje figurka Mickey Mouse, který jede na skateboardu. Myšák nám představuje něco, co bylo v té době hodně známé. Obraz se vztahuje k dílu „Černý čtverec na bílém pozadí“ od Kazimira Maleviče.“ Ukážeme fotografii díla „Černý čtverec na bílém pozadí“ od Kazimira Maleviče (viz Ilustrace 17: Kazimir Malevič).

Dále představíme Grafitti, které se také vztahuje k tomuto dílu. „Grafitti je v dnešní době spojováno s poškozováním veřejného místa. Můžete je vidět například pod mosty, na budovách a tak podobně. Je to práce nejen se sprejem, kterým se sprejer vyjadřuje.“ Dále postupujeme k samotné práci. Přesuneme se na venkovní prostory, například školní pozemek, kde bude možné karton o něco opřít. Pod karton rozprostřeme igelitovou folii a zatížíme. Než začneme pracovat, necháme žáky změřit velikost našeho kartonu. Vybereme dva žáky, kteří změří strany kartonu. „Teď víme, jak jsou strany dlouhé. Jedná se o čtverec?“ Nechme odpovědět žáky, zda se jedná o čtverec a jak to zjistili (všechny strany stejně dlouhé). „Porovnejme náš čtverec a čtverec Milana Knížáka? Kdo si pamatuje, jak

velký čtverec použil Milan Knížák?“ necháme odpovědět. „Je náš čtverec větší, nebo menší?“ opět necháme odpovědět žáky.

Dále vysvětlíme postup práce. „Každý za sebe si vybere jeden ze tří barevných sprejů. Vyhrnete si rukávy, abyste si neušpinili oblečení. Odstraníme víko a podíváme se, kde je tryska, pomocí které se sprej nanáší. Tou nikdy nemíříme proti sobě ani nikomu jinému do obličeje. Tryskou míříme pouze na karton. Pokud budeme sprejem moc daleko od kartonu, stopa bude široká a nebude tolik viditelná, pokud budeme moc blízko, může nám sprej stékat. Každý z vás si vybere vyjmenované slovo po P a nasprejuje jej na karton. Je pouze na vás, zda si zvolíte psací či tiskací písmo. Také je na vás, jakým směrem budete dané slovo sprejovat, zda zleva doprava, nebo ze shora dolů. Můžete sprejovat i z rohu do rohu. Je to opravdu pouze na vás.“ Postupně se vystřídají všichni žáci. Pro žáky, kteří momentálně nepracují na společném díle doporučuji mít připravenou další práci, aby se nenudili. Po vystřídání všech žáků si prohlédneme výtvar a pokládáme otázky. „Jaké barvy jsme používali?“ Čekáme na odpověď. „Vidíte zde i jiné barvy, než jsme používali? Pokud ano, jak je to možné?“ Použitím barev nám vznikly nové barvy a to zelená, fialová a oranžová, tuto odpověď požadujeme od žáků. Poté předložíme žákům různé kombinace černých obdélníků a ptáme se zda zrovna tyto dva obdélníky mohou utvořit čtverec. Správnou kombinaci si necháme až úplně na konec.

Poté se přesuneme i s výtvarným dílem do třídy. Necháme dva žáky nalepit danou kombinaci obdélníků co nejvíce do středu čtverce. K tomuto účelu si vyvoláme dalšího žáka, aby z dálky naváděl ke správnému umístění černého čtverce. „Jak víte, Milan Knížák měl uprostřed černého čtverce Myšáka Mickeyho. Ten byl v té době velmi známý. My se teď zamyslíme, co je velmi známého v naší době. Co se hojně používá, o čem se mluví. K tomuto účelu se nám mohou hodit v dnešní době všudypřítomní „smajlíci“. Navedeme žáky, že by to mohlo být toto. „Domluvili jsme se, že to bude smajlík a já bych ráda, aby v tom smajlíku bylo někde ukryto písmeno P, víte proč?“ Odpověď vyjmenovaná slova po P. „Jak tedy můžeme písmeno P ukrýt?“ Například jako pásku přes oko

(vznikne pirát), místo úst (vznikne vyplazený jazyk), místo uší a podobně. Rozdáme tedy žákům každému zhruba asi 20–30 centimetrů černé lepicí pásky. „Z lepicí pásky vytvoříte kuličku tak, aby lepila.“ Takto vytvořené kuličky žáci postupně lepí na černý čtverec do tvaru „smajlíka“.

Závěr/Reflexe:

„Bavila tě tato práce?“

„Jak bychom mohli čtverec pojmenovat?“

„Vidíš někde nějakou chybu ve vyjmenovaném slově?“

Poděkujeme žákům za vzornou práci a pochválíme je. Následuje úklid.

Vysvětlivky pro žáky

Díptych: „Díptych jsou dva obrazy tvořící celek, celkové dílo.“

Ilustrace 17: Kazimir Malevič

2.1.6 Metodický list č. 6

Výstava

Ročník

5. ročník

Časová dotace

135 minut/ 3 vyučovací hodiny

Místo

třída

Pomůcky

papíry menšího obdélníkového formátu; tužky; lepidlo; barevné papíry; čtvrtky A4, čtvrtky A3; provázek; lepicí páska; kancelářské sponky; lepicí gumová hmota; kuličky; fixy; papírové tácky; občerstvení; linkovaný sešit

Výtvarný problém

instalace výtvorů, které žáci sami vytvořili, v prostoru školní třídy za pomoci poskytnutých materiálů

Vzdělávací cíle

Žák využívá předešlých poznatků při své práci, vytváří pracovní návyky v samostatné činnosti, spoluvytváří vstřícnou a podnětnou atmosféru pro pochopení a poznání uměleckých hodnot. Žák prokáže schopnost spolupráce.

Očekávané výstupy

- žák hledá obsah vizuálně obrazného vyjádření, které sám vybral, vytvořil či upravil a zapojuje jej do komunikace (RVP 2017, s. 87).

Vzdělávací oblasti

Umění a kultura, výtvarná výchova

Klíčové kompetence

Kompetence pracovní

- rozvoje kompetence pracovní se snažíme pomocí nastolení pravidel a poučení o užívání materiálů a pomůcek

- žák používá bezpečně a efektivně materiály, nástroje a všechno vybavení, dodržuje stanovená pravidla, plní své povinnosti, přizpůsobuje se na změněné či nové pracovní podmínky

Kompetence sociální a personální

- rozvoje kompetence sociální a personální zde dosáhneme pomocí vedení a nastolení pravidel při práci; použití pochvaly; ujištění žáků, že v případě potřeby se mohou na cokoli zeptat

- žák se spolupodílí na utváření příjemné atmosféry v kolektivu, na základě ohleduplnosti a respektu při jednání s ostatními lidmi přispívá k dobrým mezilidským vztahům, je schopen poskytnout pomoc nebo o ni požádat

Kompetence komunikativní

- rozvoje kompetence komunikativní zde dosáhneme koordinováním diskuse a možností, že se žák může svobodně vyjádřit

- žák naslouchá projevům druhých lidí, rozumí jim, vhodně na ně zareaguje, aktivně se zapojuje do hovorů, obhájí svoje názory a postoje a vhodně argumentuje (RVP 2017, s. 10–13).

Výukové metody a formy

brainstorming, tvůrčí psaní, dovednostně-praktické

samostatná práce, kooperativní výuka

Motivace

žáci si uspořádají vlastní výstavu svých výtvorů a pozvou jinou třídu

Průběh hodiny

Před výstavou pro vyučujícího:

Je potřeba vyvolat fotografie, které byly pořízeny v průběhu akce inspirované dílem „Přátelství se stromem“ a výtvary z úkolu inspirovaným Guerilla Knittingem.

Předmětem výstavy budou veškeré výtvary žáků, které se vztahovaly k dílům Milana Knížáka. Jsou to: výtvary inspirované dílem „Ploché sochy“, dopisy stromu, myšlenky pro strom, fotografie z akce inspirované dílem „Přátelství se

stromem“, fotografie z úkolu inspirovaným Guerilla Knittingem, čtverec inspirovaný dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“.

Motivace

1.část-Brainstorming

Tuto část uskutečňujeme minimálně 3 dny dopředu, aby žáci mohli přemýšlet nad svými úkoly, aby se na ně mohli připravit. „Děti, jak jsme se domlouvali, uspořádáme výstavu a pozveme na ni jinou třídu, abyste se mohli pochlubit výtvary, které jste pracně vytvářeli. Ale nejprve musíme zjistit, co je k takové výstavě potřeba. My si teď uděláme brainstorming. Víte někdo, co je to brainstorming?“ necháme odpovědět, popřípadě vysvětlíme.

Hlavní část:

Rozdáme žákům papíry a položíme jim otázku, která bude předmětem brainstormingu. „Co je potřeba k vytvoření výstavy? Co vše se musí zařídit? Co by měla obsahovat?“ Necháme žákům čas na napsání myšlenek a na závěr všechny nápady napíšeme společně na tabuli. Dalším krokem bude vytřídění informací, které jsou pro nás vhodné a které ne. Po tomto úkolu nám vzniknou jisté kategorie, které se nám budou hodit při realizaci. Uvedu příkladem „místo konání“. Domluvíme se s žáky, že výstava bude ve třídě.

Dalším krokem je příprava třídy k výstavě, k instalaci výtvorů. Necháme žáky, aby se dobrovolně přihlásili k tomu, kdo by chtěl být v této skupině, která se bude starat o vytvoření prostoru a instalaci děl. Takto vzniklé skupiny obsadíme dobrovolníky, pokud nám nějací žáci zbudou, vhodně je přiřadíme k nějaké skupině (například, kde je málo žáků). Zde jsou tipy na skupiny, které se mohou vyskytnout při tvorbě výstavy, které je nutno obsadit žáky: výroba pozvánky; výroba průvodního textu (uvaděč); občerstvení; příprava prostoru a instalace výtvorů; opatřit díla informací o autorovi a o názvu díla; security, která bude zajišťovat pořádek při výstavě; vytvoření knihy návštěvníků. Dále se zde mohou vyskytnout odpovědi, které nepotřebují vytvoření skupiny žáků, lze je vyřešit hned: kde uspořádat výstavu; kdy uspořádat výstavu; koho pozvat (zde doporučuji, aby třídu vybral vyučující ne žáci, vyučující má větší přehled o tom,

kteřá třída nebude narušovat průběh výstavy a kteřá bude zainteresovaná); slušné oblečení žáků; zda bude výstava zpoplatněna (doporučuji vstupné zadarmo nebo symbolicky bonbóny); čím připevnit výtvořy (postará se vyučující). Žáci mohou vymyslet spousty nápadů, tyto byly pouze ilustrační, které by se měly objevit v brainstormingu. Pokud si žáci odsouhlasí občerstvení, měli by se na obstarání podílet všichni.

Závěr/Reflexe:

Zopakujeme si, kdo co má na starosti na budoucí výstavu, co je potřeba přinést a o čem popřemýšlet.

2. část: Výstava

Motivace:

„Dnes nastal den završení naší cesty s Milanem Knížákem, nastal den výstavy. Doufám, že se nám vše povede a že se bude výstava hostům líbit. Dejme se do práce.“

Hlavní část:

Na vytvoření výstavy mají žáci 45 minut/1 vyučovací hodinu. Žáci dají občerstvení na jedno místo. Vyučující poskytne čtvrtky, barevné papíry, provázek, kancelářské sponky, lepící gumovou hmotu, kolíčky, lepící pásku,... k instalaci děl. Žáci se seskupí dle toho, jak jsme je předešlou hodinu rozdělili a každý začne pracovat na svém úkolu:

Výroba pozvánky:

Žáci mají za úkol vytvořit pozvánku, dle své fantazie. Poskytneme čtvrtky popřípadě barevné papíry. Vytvářet mohou pomocí všeho, záleží pouze na nich. Je dobré individuálně se skupinou promluvit, co by na pozvánce mělo být uvedeno: kdo výstavu pořádá, co se vystavuje, kde bude výstava probíhat, kdy bude výstava probíhat a popřípadě i pro koho je pozvánka určena. Po vytvoření pozvánky tato skupina dojde osobně s pozvánkou do dané třídy.

Občerstvení:

Žáci, kteří mají na starosti tento úkol, rozmístí občerstvení na papírové talířky, které obstará vyučující. Jejich úkolem je také udržování pořádku kolem lavice s občerstvením a dále uchránit jej před předčasným zkonsumováním.

Příprava prostoru a instalace výtvorů:

Tato skupina, která bude dle předpokladu největší, má za úkol připravit prostor (odstranit židle, rozmístit lavice,...) a instalovat výtvary pomocí pomůcek, které žákům poskytneme.

Informace k dílu:

Skupina má za úkol opatřit díla informacemi o díle (autor a název), pokud ještě nejsou vytvořeny, napíše je na malý obdélníkový papír a připevní je k dílu (například pomocí lepicí pásky). Pokud ne, musí vymyslet pro toto dílo název.

Průvodní text:

Tato skupina má za úkol na čtvrtku napsat informace o výstavě. Dále má za úkol umístit text na viditelné místo, nejlépe co nejbližší ke vchodu, aby si ho hosté všimli co nejdříve.

Security:

Při průběhu výstavy tato skupina dohlíží na pořádek ve třídě. Zodpovídá za dodržování pravidel (neničení výtvorů,...). V přípravné části tato skupina pomáhá v jiné skupině.

Knihy návštěvníků:

Tato skupina má za úkol vytvořit z linkovaného sešitu knihu návštěvníků. Může je jakkoliv ozdobit, polepit, vše záleží na její fantazii.

Následuje samotný průběh výstavy, kde na začátku můžeme pouze nechat průvodní text jako dostačující k uvítání, nebo můžeme zvolit jednoho ze žáků, který hosty přivítá. Necháme hosty, aby si užili výstavu a poprosíme je, aby se na závěr občerstvili a napsali nám do knihy návštěvníků, jak se jim výstava líbila.

Po ukončení výstavy se s hosty rozloučíme a poděkujeme.

Závěr/Reflexe:

Nejprve necháme žáky vyjádřit své dojmy z výstavy.

„Myslíš si, že se výstava povedla?“

„Líbilo se ti, vytvořit výstavu?“

„Zdálo se ti to těžké?“

Poté si můžeme přečíst, co do knihy napsali hosté. Závěrem uvedeme třídu do původního stavu. Pochválíme žáky a poděkujeme jim.

Vysvětlivky pro žáky

Brainstorming: „Je to „mozková bouře“ nebo „bouře mozků“, při které napíšeme na papír, nebo říkáme nahlas své myšlenky a nápady, které nás napadnou k danému tématu. Nezapomínejme, že každý nápad je cenný, nic není špatně. Jde nám o to, najít co nejvíce nápadů k řešení otázky, problému.“

2.2 Realizace praktické části

Praktickou část jsem realizovala na základní škole v Turnově v 5. třídě. V této třídě bylo 24 žáků, 12 dívek a 12 chlapců. Realizace probíhala celkem v 10 vyučovacích hodinách, včetně vyplnění dotazníků.

V první části se žáci seznámili s životopisem Milana Knížáka a s jeho tvorbou a následně jim byly předloženy ukázky vybraných děl. Dále následovala samotná práce na motivy vybraných děl Milana Knížáka. Jednalo se o díla „Ploché sochy“ (1987), „Přátelství se stromem“ (1980) a „Černý čtverec na barevném pozadí“ (1989), dále zde byl i úkol na motivy Guerilla Knittingu, který nebyl inspirován dílem samotného umělce, ale souvisel s myšlenkou díla „Přátelství se stromem“. Následovala samotná výstava, na kterou žáci sami pozvali své spolužáky.

Cílem mé práce nebylo pouhé seznámení se současným uměním a daným umělcem, ale také propojení předmětů (mezipředmětové vztahy), zapojení průřezového tématu, získání nových poznatků, uvědomění si a obohacení o nové prožitky a vyzkoušení si nových technik a postupů. Snažila jsem se o zatraktivnění výuky.

Představení Milana Knížáka, úkol inspirovaný dílem „Ploché sochy“ a napsání dopisu k úkolu, který byl inspirovaný dílem „Přátelství se stromem“ probíhalo v jeden den ve 3 vyučovacích hodinách. Druhá část úkolu týkající se

díla „Přátelství se stromem“ a úkol inspirovaný Guerilla Knittingem se odehrávalo jiný den ve 2 vyučovacích hodinách. Předposlední úkol inspirovaný dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“ a brainstorming k závěrečné výstavě probíhaly v jednom dni ve 2 vyučovacích hodinách. Příprava výstavy a samotná výstava probíhala též v jeden den ve 2 vyučovacích hodinách. Vyplnění dotazníku proběhlo samostatně v 1 vyučovací hodině.

2.2.1 Průběh realizace

2.2.1.1 Představení Milana Knížáka

První vyučovací hodinu jsem se představila třídě a nastínila jsem jim průběh realizace hodin pod mým vedením. Představila jsem umělce Milana Knížáka a jeho tvorbu. Připravený životopis byl doplněn vybranými fotografiemi umělce a jeho děl (viz ilustrace 4–13), které jsem promítala pomocí SmartBoardu. Zde se žáci dověděli zkrácený životopis, společně s novými pojmy, ty jim byly vždy vysvětleny, ale nejprve jsem dala prostor žákům vyjádřit se, zda daný pojem znají, nebo mohli vyjádřit svoji domněnku, co si myslí, že daný pojem znamená. Životopis jsem se snažila omezit na podstatné informace, abych žáky zbytečně nepřehltla a neodradila. Představení trvalo asi 30 minut.

2.2.1.2 Inspirace dílem „Ploché sochy“

Poté jsem přikročila k plnění prvního úkolu. Zde jsem využila mezipředmětového vztahu výtvarná výchova a matematika, konkrétně geometrie. Představení a využití nových pojmů „komplementární barvy“ a „pasparta“. Žákům bylo představeno dílo „Ploché sochy“, byly jim podány informace o tomto díle a ukázka díla (viz ilustrace 2: Ploché sochy). Na základě podobnosti tohoto díla, jak vzhledově tak i metodou, kde Milan Knížák složil dva mnohoúhelníkové útvary a jednalo se o abstrakci, měli žáci vytvořit experimentem dílo podobné, inspirované, pomocí šablon ve tvaru trojúhelníků a pastelů.

Nejprve jsem žákům položila otázku, zda umí narýsovat tři různé trojúhelníky a to rovnostranný, rovnoramenný a pravoúhlý. Bohužel jsem zjistila, že pravoúhlý trojúhelník rýsovat neumí, tak jsem přistoupila k trojúhelníku

různostrannému. Každému jsem rozdala předstříhané části čtvrtky, na který si každý měl narýsovat tyto tři typy trojúhelníků. Zdůraznila jsem, že by trojúhelníky neměly být moc malé a neměly by být rýsovány až do kraje čtvrtky, jelikož se budou vystříhávat. Žákům jsem dala dostatek času na narýsování trojúhelníků. Poté jsem přikročila k demonstraci stříhání trojúhelníků. Žákům jsem vysvětlila, že po vystřížení vnitřní části trojúhelníků by jim mělo zůstat „okénko“ jako šablona. Pro jistotu jsem nakreslila tuto situaci na tabuli a vyšrafovala část, kterou mají vystříhnout (viz Ilustrace 15: Trojúhelník na tabuli)

Dále jsem přikročila k představení komplementárních (kontrastních) barev pomocí barevného kruhu (viz ilustrace 14: Barevný kruh). Vysvětlila jsem žákům, co je to barevný kruh, co jsou kontrastní barvy a jak je v daném kruhu najdeme. Jako výchozí barvy jsem využila barev červené a k ní komplementární zelenou, žluté a k ní komplementární barvu fialovou a modrou a k ní komplementární barvu oranžovou. Tyto barvy si žáci měli vyndat na stůl a ostatní uklidit.

Poté jsem vysvětlila princip vyplňování šablon trojúhelníků barvami. Dvě komplementární barvy využili žáci v jednom trojúhelníku. První barva byla obrysová, kterou žáci nejprve nanесли v obrysu a následně ji „rozmazávali“ prstem směrem do středu. Dále využili k ní barvu komplementární, kterou nanесли do středu a „rozmazávali“ směrem k okraji. K dispozici dostali čtvrtku formátu A4. Znovu jsme si zopakovali, která barva bude se kterou barvou v jednom trojúhelníku (která je komplementární ke které).

Dále jsem přednesla princip rozmísťování trojúhelníků na čtvrtku – žáci měli náhodně trojúhelníky instalovat a vyplňovat, dané bylo pouze to, že trojúhelníky se mají dotýkat vždy alespoň jednou stranou. Také jsem upozorňovala, že by trojúhelníky neměly být v krajích, jelikož se na výsledný výtvar bude ještě doplňovat pasparta (vysvětlení pojmu). Všechny tři trojúhelníky by se ve výtvorech měly alespoň jednou objevit (může být obraz vytvořený například z větší části z trojúhelníků rovnoramenných, ale musí se zde objevit alespoň jeden trojúhelník rovnostranný a jeden různoustranný). Počet celkových trojúhelníků jsem též nezadávala, ale požadovala jsem zaplněnou alespoň

polovinu plochy čtvrtky. Žáci měli k dispozici papírové ubrousky na utírání rukou, aby se jim barvy na prstech nemíchaly. Také mohli jít kdykoliv k umyvadlu a ruce si umýt. Pokud měl někdo hotovo, šel se svým výtvozem společně se mnou na chodbu, kde mu byl výtvor přestříkán u otevřeného okna lakem na vlasy, aby byl pastel zafixován.

Výsledné výtvoery jsme doplňovali o paspartu (vysvětlila jsem žákům, že opravdová pasparta vypadá jinak) z proužků papírů v barvách, které jsme používali na vyplňování trojúhelníků. Proužky jsem měla již předpřipravené, pro každého žáka 2 proužky na délku a 2 na šířku (proužek širší nejméně 3 centimetry) stejné barvy. Žáci proužky přehnuli, vložili do nich dílo a přilepili.

Na závěr měl každý na malý papír napsat název díla, který měl představovat to, co ve svém díle žák vidí, co mu připomíná a svůj podpis. Zde se objevovaly názvy jako například „Hlava vlka“, „Ryba“, „Kladivo“ a podobně, ale také se zde vyskytovaly názvy neexistujících bytostí jako například „Jednorožčí muž“, „Ufo Mart’an“.

Reflexe probíhala nad výtvoery všech žáků. Žáci si výtvoery prohlíželi a diskutovali nad tím, zda v daném díle vidí to, co jeho autor. Ptala jsem se, zda je práce bavila a co by udělali jinak. Největším problémem byl pro žáky pastel, který by nahradili temperami nebo voskovkami.

Myslím si, že v tomto úkolu nebyl žádný větší problém, který by nějak narušil výuku. Nejvíce obtíží měli žáci s vymyšlením názvu své práce, uvidět v abstrakci něco, co by bylo konkrétní. Z realizace tohoto úkolu byly pořízeny fotografie (viz ilustrace 18 Realizace úkolu inspirovaný dílem „Ploché sochy“ a 19 Výsledek úkolu inspirovaný dílem „Ploché sochy“).

Ilustrace 18: Realizace úkolu inspirovaný dílem „Ploché sochy“

Archiv autorky

Ilustrace 19: Výsledek úkolu inspirovaný dílem „Ploché sochy“

Archiv autorky

2.2.1.3 Inspirace dílem „Přátelství se stromem“

Tento úkol obsahuje část, ve které autor posílá dopis stromu. Chtěla jsem se této myšlenky držet a tak jsem i já zařadila tento dopis do úkolu. Uplatňuji zde metodu tvůrčího psaní a propojení výtvarné výchovy s českým jazykem, konkrétně se slohovou částí. Navedla jsem žáky, aby si představili, jak by napsali dopis svému kamarádovi. Například co dělá, jak se má,... . Poté jsem žáky uvedla do problému, jak by dopis mohl vypadat, kdyby byl adresovaný stromu. Jednomu konkrétnímu a to bříze, která stojí před vchodem do školy. Nejprve z toho byli udivení, že mohou napsat dopis někomu jinému, nežli živé osobě. Ještě více jsem je šokovala, když jsem jim sdělila, že se dopis opravdu pošle poštou. Musím uznat, že jsem byla sama nadšená z toho, jak byli nadšeni a udiveni žáci.

Rozdala jsem žákům linkovaný papír formátu A5 a poprosila jsem je, zda by mohli napsat dopis. Vystaly otázky, na co se takového stromu vlastně můžeme ptát. Navedla jsem žáky, že strom je vysoký, tudíž by mohl třeba něco vidět ve třídách či při tom, když žáci vcházejí a vycházejí do školy. Určitě je i starý, když má tak široký kmen. Z těchto návodných informací žáci vymysleli velmi pěkné otázky jako například „Kolik projde děti ráno do školy?“, „Kolik je ti let?“. Také jsem navrhla, že by mohli stromu napsat něco o sobě a o svých plánech na sobotu a neděli. Dále zde byla otázka, jak mají strom oslovovat. Nabídla jsem možnosti, že ho můžeme například obecně nazývat stromem či břízou. Také jsem jim navrhla, že po dopsání dopisu by mohli na zadní stranu doplnit dopis o obrázek. Po dopsání všech dopisů jsme společně vložili dopisy do velké obálky, kterou jsem opatřila pro jistotu 3 známkami, jelikož jsem nevěděla, jak bude dopis těžký.

Dále od žáků byla položena otázka, jaká bude adresa. Odpověděla jsem, že adresa bude stejná jako adresa školy, jen s jiným příjemcem. Samotné poslání dopisu a vymýšlení konkrétní adresy jsem odložila až po splnění dalšího úkolu, kde žáci se stromem dále pracovali.

Musím uznat, že žáci vymysleli spousty pěkných a nápaditých dopisů. Uvedu jeden jako příklad, bez úpravy pravopisu, (fotografie dalších dopisů viz Ilustrace 20 Dopis stromu 1 a 21 Dopis stromu 2).

„Ahoj strome u školy. Už tě znám skoro čtyři a půl roku a ještě jsme si ani nepopovídali. Já jsem Albert z 5.B. Častokrát nás vidívaš jak se mlátíme na koberci nebo píšeme test. Mám na tebe pár otázek. Jaké to bylo když hořela škola? Jak se připravuješ na zimu? Kolik ti je let? Bolí to když ti padají listy a lístečky? Musí to být nuda se celý život nehnout z místa. Já jsem dostal nový snowboard a přeju si nový batůžek se snoopyho obrázkem. Albert XXX 5.B“.

Tento dopis byl doplněn o obrázek stavby školy.

Další část tohoto úkolu se konala jiný den částečně v prostorách školní chodby a částečně u stromu před vchodem do školy. Tímto úkolem jsem chtěla demonstrovat potřebu přírody, chránit ji, neznečišťovat, že je pro nás důležitá a potřebná. Zde jsem využila průřezového tématu Environmentální výchovy. Chtěla jsem žákům přiblížit a umožnit zažít akční tvorbu. Celá akce byla mnou fotografována.

Dle Milana Knížáka se mělo stromu přinést něco darem, něco, do čeho se strom může obléknout, něco co ho bude zdobit. K tomuto účelu jsem přinesla starou košili, kravatu a dále i starou brašnu.

Žákům jsem představila dílo „Přátelství se stromem“ a ukázala fotografii (viz Ilustrace 3: Přátelství se stromem). Vysvětlila jsem, že se půjdeme všichni se stromem spřátelit, obléci ho do košile a kravaty, dát mu brašnu, kam mu může pošta doručit dopis a my do něj vložíme každý jeden malý vzkaz, proč si vážíme přírody a proč ji musíme chránit. Když jsme došli ke stromu, utvořili jsme okolo něho kruh. Vyzvala jsem děti, aby strom pozdravili a řekli mu pár hezkých slov. Musím říci, že k tomuto se nikdo z dětí neodvážil, tak jsem vystoupila z kruhu, pohládila jsem strom a poděkovala jsem mu, že nám dává kyslík. Poté se pár dětí odhodlalo také strom pohládit, ale nikdo nevyjádřil své myšlenky na hlas.

Poprosila jsem žáky, aby oblékli strom. Pokusily se o to dvě dívky. Bohužel kmen břízy byl velmi mohutný a tudíž byla košile malá, tak pouze symbolicky uvázali košili za rukávy. Zeptala jsem se žáků, zda umí někdo z nich uvázat kravatu. Přihlásil se mi hoch a uvázal kravatu přes uzel rukávů od košile. Naposledy se darovala stromu brašna, kterou žákyně uvázaly ke košili. V této

části se zapojilo aktivně málo žáků, ostatní pouze přihlíželi. Zde jsem zpozorovala skupinu šesti chlapců, kteří nedávali pozor a bavili se mezi sebou.

Následovalo sepsání lístečků, kde měl každý vyjádřit svoji myšlenku proč musíme přírodu chránit a proč je pro nás důležitá. Aktivita byla anonymní, kdo nechtěl, nemusel se podepisovat. Vzhledem k tomu, že bylo nepříznivé počasí, tato aktivita probíhala v prostorách školní chodby. Kdyby bylo příznivé počasí, tak bych nechala žáky psát své myšlenky na trávě okolo stromu. Když všichni skončili se psaním, tak jsme se přemístili zpět ke stromu a každý vložil svůj lísteček do brašny, aby si ho strom mohl přečíst. Po ukončení celého úkolu jsme se se stromem rozloučili. Já jsem při odchodu nepozorovaně lístečky z brašny vyjmula, abych si mohla přečíst názory a myšlenky žáků a také z toho důvodu, že strom, se kterým jsme pracovali, stál u veřejného chodníku, tak aby nebyly ukradeny. Opět zde vznikly velmi pozitivní myšlenky vzhledem k ekologii jako například: „Neodhazujeme odpadky.“, „Příroda nám dává kyslík.“, „Bez přírody bychom neexistovali.“.

Dále jsme se přesunuli do zadních prostor školního pozemku, kde se nacházel altán. Zde se žáci pokusili vymyslet adresu pro strom. Jak jsem již navrhla žákům, při psaní dopisů, jak může vypadat adresa stromu. Došli jsme k závěru, že bude stejná jako adresa školy, pouze adresáta uvedeme strom a kde se nachází.

Závěrečná adresa vypadala takto:

„Bříza před školou

u pravého rohu

28. října, 18

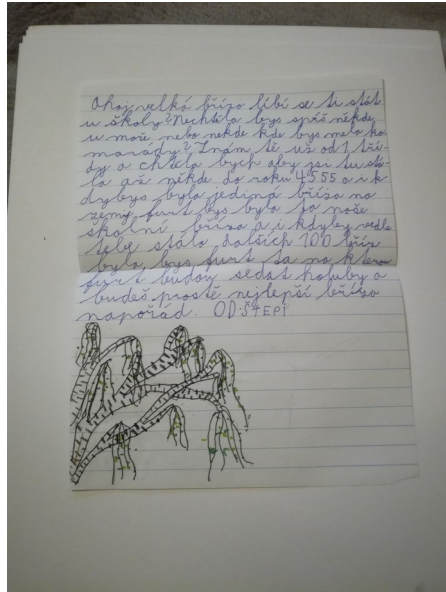
Turnov

511 01“

Vhozením do poštovní schránky byly pověřeny tři dívky. Dopis za tři pracovní dny opravdu přišel, bohužel nebyl dodán ke stromu, ze kterého mezitím zmizela jak brašna tak i kravata, ale dostal se do ředitelny školy, kde pan ředitel

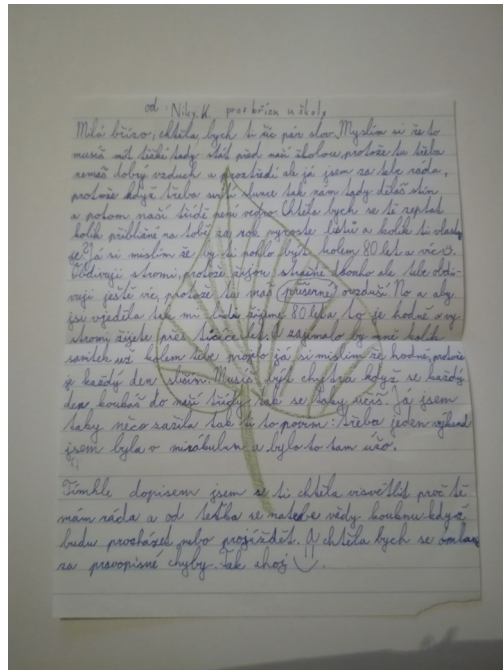
dopis otevřel a přečetl si obsah. Jak jsem se doslechla od paní učitelky, tak se panu řediteli dopisy velmi líbily.

Reflexe proběhla společně po úkolu inspirovaným Guerilla Knittingem, jistou reflexí pro mě byly i dané lístečky, které žáci vhazovali do brašny a také pozorování, kde jsem zjistila, že chlapce tento úkol v průběhu oblékání stromu příliš nezaujal. Jinak jsem v tomto úkolu neshledala žádný problém, jediné co se nepovedlo bylo počasí. Z tohoto úkolu byly pořízeny fotografie (viz Ilustrace 22 Realizace úkolu inspirovaný dílem „Přátelství se stromem“ a 23 Výsledek úkolu inspirovaný dílem „Přátelství se stromem“)

Ilustrace 20: Dopis stromu 1

Archiv autorky

Ilustrace 21: Dopis stromu 2

Archiv autorky

*Ilustrace 22: Realizace úkolu
inspirovaný dílem „Přátelství se
stromem“*

Archiv autorky

*Ilustrace 23: Výsledek úkolu
inspirovaný dílem „Přátelství se
stromem“*

Archiv autorky

2.2.1.4 Úkol inspirovaný Guerilla Knittingem

Tento úkol nebyl inspirován samotným umělcem Milanem Knížákem, ale navazuje na myšlenku díla „Přátelství se stromem“ o „hezčí“ přírodě a vztahu k ní. V tomto úkole jsem se snažila o to, aby si žáci vyzkoušeli něco nového, zapojili jemnou motoriku a projevíli jistou dávku trpělivosti. Tento úkol probíhal v zadní části školního pozemku, kde jsou k dispozici altánek, dřevěné prolézačky, domeček, klouzačka a různé menší stromky, které nabízí možnosti pro Guerilla Knitting.

Představila jsem Guerilla Knitting a ukázala jsem fotografii, jak takový Guerilla Knitting může vypadat (viz Ilustrace 16: Guerilla Knitting). Zároveň jsem upozornila, že my se Guerilla Knittingem pouze inspirujeme, že samotné pletení je mnohem složitější a my budeme vlnu pouze omotávat okolo předmětů. Vlnu jsem částečně nakoupila a částečně ji shromažďovali žáci po dobu dvou týdnů. Snažila jsem se, aby na každého žáka bylo alespoň jedno klubko vlny, aby mohli pracovat všichni současně.

V tomto úkole jsem nechala vše na žácích. Samostatně se rozhodli, zda chtějí pracovat po jednom či ve skupinkách, jestli si pro svůj výtvar zvolí část altánku, prolézačky či jiné místo a nechala jsem jim vybrat barvu vlny.

Na začátku jsem ukázala princip omotávání vlnou. Dále si děti vytvořily skupinky nebo zůstaly jednotlivě a začaly pracovat. V altánku se utvořilo hned 5 skupinek. Další tři skupinky si našly místo na klouzačce, jedna velká skupinka byla v malém domečku a další byla uprostřed většího keře.

V průběhu jsem obcházela skupinky a pozorovala jsem, pomáhala, pokud se někde stal nějaký problém, což byl většinou uzel na vlně, který se nejprve žáci pokusili odstranit, pokud to opravdu nešlo, zkusila jsem to já a když se nepodařilo rozmotat uzel ani mně, tak jsem navrhla, aby uzel žáci zakomponovali a nebo schovali pod vlnu. Žáci do svých výtvarů většinou využili dvě a více barev vlny.

Při pozorování jsem zjistila, že celou dobu pracovali opravdu všichni žáci, velmi je to bavilo a já jsem z toho měla radost, když nadcházel konec hodiny a byl čas na reflexi, nikdo nechtěl odejít a dožadovali se času navíc.

Při reflexi jsme obcházeli místa, kde skupinky tvořili a říkali jsme si, co je na daném výtvoru nápadité. Když jsem pak položila otázku, co je bavilo více, jestli práce se stromem nebo úkol inspirovaný Guerilla Knittingem, tak jednoznačná odpověď byla „omotávání“. Výtvořily jsme neničily, zůstaly tam a zdobí prostředí školního pozemku.

Z tohoto úkolu jsem pořídila fotografie. Neshledala jsem zde žádné kázeňské problémy, vzhledem k tomu, že si žáci při práci mohli povídat hlasitě, nikdo je neokřikoval ani nenapomínal, tak i pro ně byla práce snazší. Samozřejmě to bylo dáno i tím, že jsme pracovali venku a ne v prostoru třídy, kde by takovýto pracovní ruch nebyl možný. Fotografie z tohoto úkolu viz Ilustrace 24 Realizace úkolu inspirovaný Guerilla Knittingem a 25 Výsledek úkolu inspirovaný Guerilla Knittingem.

Ilustrace 24: Realizace úkolu inspirovaný Guerilla Knittingem

Archiv autorky

*Ilustrace 25: Výsledek úkolu
inspirovaný Guerilla Knittingem*

Archiv autorky

2.2.1.5 Úkol inspirovaný dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“

V dalším úkolu, který žáci plnili, se pracovalo s barevnými spreji na velký formát kartonu (162×162 centimetrů). Zde jsem využila mezipředmětového vztahu výtvarná výchova a český jazyk, konkrétněji vyjmenovaná slova, dále také částečně matematika (geometrie). Cílem tohoto úkoly bylo nejen ukázat dílo Milana Knížáka, ale také vyzkoušení si nového výtvarného vyjadřovacího prostředku, tvorba na velký formát a seznámení se s novými pojmy. Jelikož nebylo možné se spreji pracovat uvnitř školy kvůli zápachu, bylo důležité, aby bylo příznivé počasí.

Na začátku jsem představila dílo „Černý čtverec na barevném pozadí“, vysvětlila jsem pojmy, které se k němu pojily (například diptych, grafitti), ukázala fotografii s tímto dílem (viz Ilustrace 1: Černý čtverec na barevném pozadí) a také jsem poukázala na inspiraci Milana Knížáka a tím byl v tomto díle Kazimir Malevič a jeho dílo „Černý čtverec na bílém pozadí“ a následná ukázka fotografie tohoto díla (viz Ilustrace 17: Kazimir Malevič). Dále jsme se přesunuli na část

školního pozemku, kde jsou lavice a dá se karton opřít. K zakrytí země a lavic jsem použila igelitovou plachtu. Zde bych chtěla říci, že vznikl menší problém v kázni při rozkládání plachty. Jelikož byl vítr a žáci drželi lehkou plachtu na jejich koncích, tak se plachta začala „nafukovat“ což děti natolik fascinovalo, že probíhaly pod plachtou tam a zase zpět. Bylo velmi těžké je uklidnit a získat si zpět jejich pozornost. Když se podařilo plachtu položit na zem a zatížit ji kameny, mohli jsme pokračovat.

Nejprve jsem ze zeptala žáků, zda si pamatují informaci o velikosti plátna, které použil Milan Knížák. Když odpověděli, vyzvala jsem dva chlapce, kteří měli za úkol, změřit stranu našeho kartonu. Následně jsem položila otázku, která plocha byla větší, zda ta naše nebo Knížákova. Když žáci odpověděli, přikročila jsem k vysvětlování zásad práce se sprejem (nikdy neotáčíme trysku spreje sobě ani nikomu jinému do obličeje, stříkáme sprej z určité vzdálenosti a stříkáme jej pouze na karton). K dispozici jsem měla tři barevné spreje: žlutý, modrý a červený. Úkolem žáků bylo vybrat si barvu spreje a nasprejovat kamkoliv horizontálně, vertikálně či diagonálně na karton vyjmenované slovo po P, které si žák sám zvolí. Zdali žák zvolí tiskací či psací písmo, bylo na něm. Myslela jsem si, že najednou budou pracovat tři žáci, bohužel jsem zjistila, že díky větru, který foukal, nebylo možné toto uskutečnit, aniž by se další žák nenadýchal při práci spreje, a tak žáci postupovali po jednom. Tím vznikl problém s kázní, práce nepostupovala tak rychle, jak jsem očekávala a ostatní se začali nudit. Ti, kteří již nasprejovali své vyjmenované slovo, neměli žádnou práci a hráli „na babu“. V tomto jsem udělala chybu, neměla jsem připravenou žádnou práci pro zabavení.

Po dokončení sprejování se paní učitelka rozhodla, že si také vyzkouší sprejovat, alespoň jsem si to v první chvíli myslela, ale místo nasprejování vyjmenovaného slova nasprejovala do třech rohů velké písmeno P a ještě jej zakroužkovala, tyta tři P, jak můžete vidět v ukázkách výtvoru, rozhodně nebyla mým záměrem.

Následně bylo opět těžké žáky uklidnit a shromáždit je zpět u výtvoru. Když jsem měla jejich pozornost, zeptala jsem se, jaké barvy sprejů jsme

používali. Když mi žáci odpověděli, ptala jsem se dál na to, jaké barvy mohou vidět na našem výtvoru. Po odpovědi, že zde mohou vidět i fialovou, zelenou a oranžovou, jsem se ptala, jak je to možné? Od žáků jsem dostala správnou odpověď, že po smíchání daných barev dostaneme barvu novou. Má další otázka směřovala na to, jaké barvy nám po smíchání dají barvy nové, které nám vznikly. Žáci neměli žádný problém mi na danou otázku odpovědět, míchání ze základních barev již znali. Poté jsem žákům ukázala postupně různé kombinace černých obdélníků, které jsem měla připravené, a pokládala otázku, zda po složení těchto obdélníků by mohl vzniknout čtverec. Tímto jsme hledali vhodnou kombinaci pro složení čtverce.

Po nalezení správné kombinace, kterou jsem žákům předložila jako poslední, jsme se všichni vrátili zpět do třídy. Vzhledem k tomu, že jsme zatím nemohli pokračovat dále na tomto výtvoru, jelikož ještě nebyl suchý, tak jsem přikročila k přípravě na poslední úkol a tím byla výstava. Proběhla diskuse a následně brainstorming, které jsou popsány níže. Po zaschnutí výtvoru jsem vyzvala dva žáky, aby se pokusili nalepit oba obdélníky tak, aby vzniklý čtverec byl co možná nejvíce uprostřed velkého čtverce, k tomuto účelu jsem vyzvala i dalšího žáka, aby je navigoval. Musím uznat, že se tento záměr moc nepovedl, což, dle mého názoru, úplně nevádí. Milan Knížák má na svém díle v černém čtverci plastickou figurku známého Mickey Mouse jako prvek masové kultury. Návodnými otázkami („Co je nyní nejznámější?“, „Čeho je teď nejvíce?“) jsem se snažila takový prvek najít i v současné době. Se žáky jsme se shodli, že by to mohl být dnes všudypřítomný „smajlík“. Také jsem chtěla do tohoto „smajlíka“ zakomponovat písmeno P, jako symbol vysprejovaných vyjmenovaných slov. Toto bylo mým záměrem, ne tři P zakroužkovaná v rozích, jak jsem již psala výše.

Přistoupili jsme k modelování „smajlíka“. Každý žák ode mě dostal kus černé lepící pásky a měl za úkol z něj udělat kuličku, která bude lepit. Následně popořadě přistupovali k výtvoru a každý doplňoval „smajlíka“ svoji kuličkou. Žáci si odhlasovali, že písmeno P bude jako páska přes oko, takže nám vznikl pirát. Ještě zde byla možnost „smajlíka“ s vyplazeným jazykem. Některé kuličky,

bohužel, nedržely a musely se lepit znovu. Problém nastal při vymýšlení názvu pro výtvar. Toto dílo bylo vytvářeno v době voleb, tudíž mě paní učitelka upozornila, že označení „Piráť“ by mohlo mít svůj určitý podtext. Jelikož bylo tolik návrhů a každý chtěl mít pojmenovaný čtverec podle sebe, tak jsem navrhla ponechat původní název od Milana Knížáka a přidat k němu třídu. Výsledný název tedy zněl „Černý čtverec na barevném pozadí 5.B“.

Reflexe probíhala v lavicích s tím, že výtvar byl na katedře před nimi. Ptala jsem se, zda je bavilo sprejovat a jestli to pro ně bylo jednoduché nebo složité. Děti práce se sprejem bavila, i když někteří měli problém zmáčknout trysku, předpokládám, že to bylo tím, že většina dětí má stále malou ruku a bylo pro ně obtížné zmáčknout trysku jedním prstem.

V tomto úkolu jsem shledala mnohem více problémových situací než při předešlých úkolech. Jednak práce s pokládáním plachty, dále čekání dětí, než přijdou na řadu a následné čekání těch, co již sprejovali. Měla jsem předpokládat, že tři žáci nebudou moci pracovat na jednou, jak jsem původně zamýšlela a měla jsem si připravit práci, která by žáky zabavila. Beru si z této zkušenosti ponaučení. Fotografie z tohoto úkolu viz Ilustrace 26 Realizace úkolu inspirovaná dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“ a 27 Výsledek úkolu inspirovaný dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“.

Ilustrace 26: Realizace úkolu inspirovaný dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“

Archiv autorky

Ilustrace 27: Výsledek úkolu inspirovaný dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“

Archiv autorky

2.2.1.6 Výstava

Posledním, největším úkolem byla výstava dětských prací, fotografií, myšlenek a dopisů, která nenavazovala na dílo Milana Knížáka, ale na fakt, že Milan Knížák vedl Národní galerii v Praze. Tento úkol byl pro mě jakýmsi experimentem, zda žáci zvládnou samostatně zorganizovat výstavu a zda já zvládnu zorganizovat žáky a rozdělit správně hlavní úkoly. Děti se zde učily spolupracovat nejen s učitelem, ale také s ostatními spolužáky, dále organizaci práce a rozvržení času.

Jak jsem již psala výše, první seznámení s výstavou a brainstorming proběhl ve dni, kdy probíhal úkol inspirovaný dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“. Nejprve jsme si vysvětlili, co to je výstava. Dále jsem žákům rozdala papíry, řekla, že mají psát co nejvíce nápadů odpovědí na otázky „Co by měla výstava obsahovat?“, „Jak by měla probíhat?“, „Co budeme potřebovat k provedení výstavy?“, „Co se musí udělat?“. Dále jsme si nápady četli a postupně jsem je zapisovala. Poté jsme diskutovali nad tím, zda je vhodné daný nápad vhodný či nikoliv. Vznikly tyto nápady: místo, pozvánka, občerstvení, slušné oblečení, poplatek za výstavu, výtvořky, kdy (čas), věci na připevnění, něco na co výtvořky pověsíme, vytvoření místa, organizace místa, název výstavy a umění, bezpečnost, štítky-pojmenování výtvořků a ten, kdo ho tvořil. Já jsem nápady doplnila ještě o průvodný text a knihu návštěvníků.

Následně jsme se společně domlouvali na obecných věcech, jako je například místo. Nejvhodnějším místem byla třída, na tom jsme se shodli. Žáci si odhlasovali, že chtějí občerstvení, z toho plynula zodpovědnost, aby nezapomněli přinést nějaké „dobroty“. Samozřejmě zde plynula otázka, co mohou žáci přinést, s přihlédnutím na zákaz některých potravin na ZŠ. Paní učitelka mi odpověděla, že ve výjimečných situacích se může takové jídlo žákům dovolit. Odpovědnost plynula i za přinesení si slušného oblečení, které si děti odsouhlasily. Co se týče poplatku za výstavu, musím uznat, že mi dalo hodně vysvětlování, že by asi nebylo vhodné si říci za vstup peníze. Nakonec jsme se shodli, že bude výstava zadarmo. Čas jsme domluvili předem s paní učitelkou, dle možností třídy a třídy,

kteřou jsme vybrali k pozvání (toto jsem nechala na paní učitelce, jelikož věděla, která třída by výstavu ocenila a nenarušovala by ji). Přinést pomůcky na instalaci výtvorů jsem si vzala na starost já osobně.

Následovalo rozdělení žáků do skupin a objasnění si, co která skupina bude mít za hlavní úkol. Žáci se hlásili dobrovolně. Skupina „Pozvánka“ měla za úkol vytvoření pozvánky a pozvání vybrané třídy. Skupina „Občerstvení“ měla za úkol připravení občerstvení na tácky (přinesení tácků jsem si vzala za úkol já osobně). „Příprava a instalace výtvorů“ tato skupina byla největší, jelikož měla nejobsáhlejší úkol, příprava prostoru, rozvržení a instalování výtvorů. „Štítky“ tato skupina měla za úkol vymyslet názvy k výtvorům, které ještě nebyly pojmenovány a napsat i autora, dále vymyslet, jak je upevnit a kam na výtvor. „Průvodní text“ tato skupina měla za úkol vymyslet průvodní text k výstavě. „Security“ měla zajišťovat pořádek při průběhu výstavy. „Kniha návštěvníků“ měla za úkol dát této knize nějaký vzhled. Toto byl poslední úkol, který jsme v ten den stihli. Žáci měli čtrnáct dní na promyšlení svých úkolů.

V den výstavy jsme se sešli slušně oblečení a s „dobrotami“ na občerstvení. Žáci se seskupili dle toho, v jaké skupince byli. Znovu jsme si zopakovali, co má která skupinka za úkol. Já jsem přinesla věci na připevnění (přírodní provázek, dřevěné kolíčky, lepicí pásku, lepicí hmotu, velké a malé kancelářské sponky), nějaké občerstvení, papírové tácky na občerstvení a pomůcky na pozvánku a průvodní text (čtvrtky, barevné papíry) a sešit na knihu návštěvníků. Začala práce ve skupinkách, já jsem chodila a každé skupince jsem se individuálně věnovala.

Ve skupince „Pozvánka“ jsem se ptala, co všechno má na pozvánce vlastně být, společnými silami jsme došli k závěru, že by na pozvánce nemělo chybět na co zveme, kdo danou akci pořádá, kdy akce bude probíhat, kde bude probíhat a pro koho je daná pozvánka určena. Nakonec žákyně pozvánku zhotovily na velkou bílou čtvrtku, která byla zaplněna drippingem. Dále chtěli vystříhnout z barevného papíru jednotlivá písmenka, ze kterých by poskládali slova, bohužel jsme měli na přípravu pouze jednu vyučovací hodinu, tak jsem

děvčatům musela říci, že se obávám, že tento způsob nestihnou a navrhla jsem, aby našla jiný způsob. Nakonec nalepili na čtvrtku barevný papír a na ten dané informace napsali písmem.

Skupinka „Průvodní text“ měla za úkol vymyslet text, který by uváděl diváky do dění výstavy. K tomuto účelu si žáci vybrali čtvrtku formátu A3. Společně jsme se domluvili na faktech, které by na průvodním textu neměla chybět, jako například krátké vysvětlení výstavy, co vše se tvořilo a podobně. Dále jsme se domluvili kam průvodní text umístíme. Nejlepší místo bylo hned naproti dveřím, na tom jsme se shodli. Žáci tedy umístili průvodní text na dvě židle, které stály na sobě, pomocí lepenky. Průvodní text, bez úprav pravopisu: „Vítáme vás na výstavě inspirovanou Milanem Knížákem. Představíme vám díla inspirované jeho tvorbou a doufáme že se vám výstava bude líbit a že budete spokojeni s fantazií tvorbou 5.B. Také doufáme, že díla nezničíte a nepoškodíte byla by to velká ztráta. Vlevo od dveří bude kniha podpisů, kde se můžete podepsat, dále směrem od knihy bude většina výstavy. V zadní části třídy bude třešnička na dortu, černý čtverec na barevném poli tvořeném vyjmenovanými slovy po p.“ Dále je zde průvodní text doplněn o barevné „smajlíky“.

„Občerstvení“ skupinka, která připravovala všelijaké dobroty na papírové tácky. Žáci měli za úkol naaranžovat občerstvení dle své fantazie. Musím uznat, že občerstvení bylo hodně, žáci nezapomněli. Našlo se zde spousta druhů, jako například brambůrky, sušenky, ale i želé špagety. Tato skupinka měla také za úkol chránit připravené občerstvení před nenechavými ručičkami žáků z 5.B., aby se občerstvení nesnědlo ještě před příchodem hostů. Pro jistotu se přikrylo bílými ubrousky. V průběhu výstavy skupinka doplňovala talíře a udržovala pořádek u stolu (vyhazování odpadků, spadlého jídla,...).

Skupina „Kniha návštěvníků“ měla za úkol „zkrášlit“ linkovaný sešit, který jsem přinesla, tak, aby mohl být použit na výstavu. Žáci jej polepili barevným papírem a opatřili nadpisem „VÝSTAVA V 5.B, Napište, jak se vám tu

líbilo!“. Dále paní učitelka dovnitř napsala větu: „Napište, jak se vám tu líbilo.“ a opatřila „smajlíkem“.

Skupina pojmenovaná „Štítky“ měla za úkol opatřit díla názvem a autorem, který je tvořil. U některých výtvorů již tyto informace byly, ale stále ještě zbývalo opatřit těmito informacemi spousty výtvorů. Musím říci, že v této skupince byly problémy s vymýšlením názvů. Nakonec žáci zůstali u jednoduchých pojmenování tak, jak jsme je nazývali obecně při práci. Informace psali na malé obdélníkové papíry a ty pak lepili pomocí průhledné lepicí pásky na výtvoř, či je pokládali ke skupinkám výtvorů.

Skupinka „Příprava a instalace výtvorů“ měla za úkol připravit prostory třídy k výstavě a instalovat do těchto prostorů všechna díla, což byly výtvoř inspirované dílem „Ploché sochy“; dopisy pro strom; papírky s myšlenkami, jak chránit přírodu a jak je pro nás příroda důležitá; fotografie z akce inspirované akcí „Přátelství se stromem“; fotografie výtvorů inspirované Guerilla Knittingem a nakonec i „Černý čtverec na barevném pozadí 5.B.“. Nakonec se žáci z této skupiny rozhodli odstranit židle z prostoru a umístili je všechny do jednoho rohu třídy. Lavice uspořádali k jedné straně třídy, kde byla na začátku u dveří kniha podpisů, dále pokračovaly papíry s myšlenkami o přírodě a nad třemi čtvrtinami těchto lavic visely pověšené výtvoř inspirované dílem „Ploché sochy“, které byly pověšeny na přírodním provázku za pomoci dřevěných kolíčků. Pomocí lavic také přehradili prostor vymezený pro výstavu, v zadní části byl instalován „Černý čtverec na barevném pozadí 5.B.“ a následně ještě vytvořili z lavic jakýsi „ostrůvek“, na kterém byly instalovány fotografie inspirované Guerilla Knittingem a dílem „Přátelství se stromem“ a také zde byly instalovány dopisy stromu. Jak jsem již zmínila, průvodní text byl umístěn u katedry na dvou židlích přímo proti dveřím, dále občerstvení bylo umístěno na lavici u katedry a u stolu paní učitelky tak, aby pomyslně uzavíralo celou výstavu.

Výstava byla připravena za jednu vyučovací hodinu. Byla vyslána skupinka, která tvořila pozvánku, aby o přestávce pozvala třídu a předala ji vytvořenou pozvánku. Poté jsme již netrpělivě vyčkávali hosty. Skupinka

„Security“ již byla připravena, aby mohla udržovat pořádek při výstavě a nikdo neponičil vystavené výtvary.

Když přišli hosté, tak byli žáci mimo prostory výstavy a byli tiše v rohu u židlí. Paní učitelka z pozvané třídy přinesla žákům jako vstupné každému bonbon a vyzvala nás, abychom výstavu uvedli. Tomuto jsem chtěla předejít průvodním textem, kterého si nejspíše nevšimla. Požádala jsem tedy žáka, který spoluvytvářel průvodní text, aby výstavu uvedl. Musím uznat, že to zvládl velice dobře i bez přípravy. Převyprávěl z hlavy průvodní text a ještě přidal pár dalších informací o tom, kde co mohou hosté nalézt. Jak jsem se poté dozvěděla od paní učitelky, tento žák má herecké nadání a je schopen improvizovat. Dále se již hosté volně pohybovali po prostorách výstavy. V tu chvíli jsem byla nadšená a spokojená, jelikož jsem viděla, že si to užívají jak hosté, tak i žáci, kteří výstavu pořádali. Velmi ochotně u každého výtvaru vysvětlovali jak vznikl, jak je to bavilo. Hosté i žáci, kteří pořádali výstavu si četli dopisy, které napsali stromu.

Závěrem bylo hostům nabídnuto občerstvení, samozřejmě si mohli vzít nejen hosté, ale i žáci, kteří pořádali výstavu. Hosté nám napsali milé řádky do knihy podpisů, poděkovali a výstava skončila. Ještě než jsme museli uklidit třídu, jsem žáky moc pochválila a také jsem jim poděkovala za jejich perfektní práci a nechala jsem prostor k vyjádření jejich pocitů a myšlenek. Většina z žáků byla potěšena, že se jim výstava povedla a že vše zvládli, jen měli někteří pocit, že se u občerstvení hosté chovali neslušně.

Ještě jednou jsem jim poděkovala za celkovou spolupráci a mohli jsme se dát do uvedení třídy do původního stavu. Některé výtvary chtěla paní učitelka nechat vystavené. Při tvorbě výstavy jsem počítala s velkým pracovním ruchem, který jsem tolerovala.

Ohledně výstavy jsem měla mnoho pochybností, zda žáci vše zvládnou za tak krátkou časovou dotaci. Toto byla veliká zkouška i pro mě. Žáci k výstavě přistupovali s velikou zodpovědností a to mě na tom velice těšilo, že jim jejich práce nebyla lhostejná. Velmi mě potěšili. Fotografie z tohoto úkolu viz Ilustrace 28 Výstava: uvítání hostů a 29 Průběh výstavy.

Ilustrace 28: Výstava: uvítání hostů

Archiv autorky

Ilustrace 29: Průběh výstavy

Archiv autorky

2.2.2 Závěrečné zhodnocení

Myslím si, že realizace proběhla bez větších komplikací. Žáci pracovali vzorně, dle mého názoru to bylo i tím, že tato třída se od začátku nejevila jako problémová. Práce motivovaná umělcem žáky zaujala, řekla bych, že měli větší motivaci k práci nežli při jednotlivých úkolech bez ucelení jednou hlavní myšlenkou.

K sebereflexi bych řekla, že jsem byla více benevolentní co se týče pracovního ruchu. Zastávám názor, že při výtvarných aktivitách by se žáci neměli nikterak omezovat, když si chtěli povídat a nijak je to nevyrušovalo při práci, byli produktivní, nechala jsem je. Paní učitelce se to zdálo někdy až příliš, proto občas zasahovala do výuky napomínáním. Chápu, že přílišná hlasitost může rušit i jiné třídy okolo, ale já jsem až takový ruch neshledala. Dále bych si vytkla i „nedomyšlení“ při některých aktivitách, například při úkolu inspirovaným dílem „Černý čtverec na barevném pozadí“ jsem neočekávala, že žáci budou muset pracovat po jednom a ostatní nebudou mít nic na práci, bohužel došlo k neefektivnímu využití času. K předejití této situace bych pro příště zvolila nějaký náhradní úkol navíc, nějakou výtvarnou aktivitu vztahující se k danému společnému úkolu.

Co se týče rad, ke kterým jsem došla při realizaci, patří již výše zmíněná smířenost s přiměřeným pracovním ruchem, dále také připravenost jiných dílčích aktivit při efektivním vyplnění pracovního času, aby nedocházelo k neaktivitě žáků, dále také upozornění na správné pracování s pomůckami, již výše zmíněné narušení vyučování při napínání igelitové plachty spojené s povětrnostními podmínkami. Dále bych při plnění některých úkolů nechala žáky vybrat si techniku, kterou budou plnit úkol, samozřejmě bych jim dala nabídku těch technik, které by se k plnění daného úkolu hodily. Například při úkolu inspirovaným dílem „Ploché sochy“ bych nechala žáky volit mezi suchým pastelem a temperami.

2.3 Dotazníkové šetření

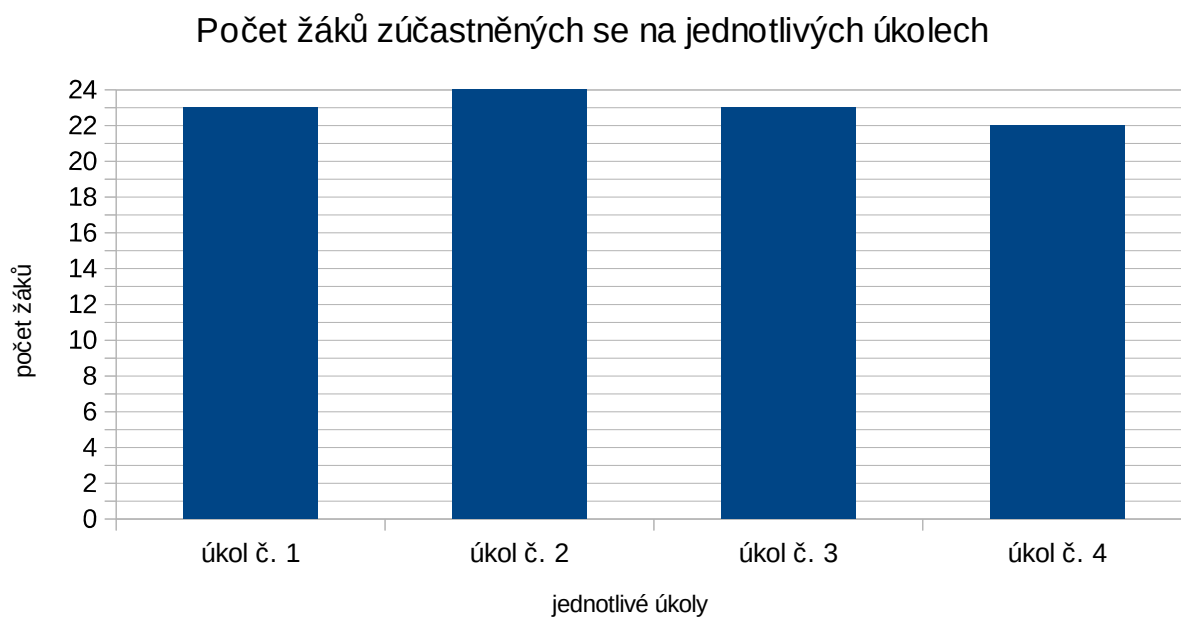
Výsledkem dotazníkového šetření mělo být ověření mnou stanovených dílčích cílů a atraktivita úkolů. Ověřovala jsem získané informace žáky v hodinách; vyzkoušení si nové výtvarné techniky; četnost žáků, kteří byli přítomni při plnění jednotlivých úkolů a již zmiňovanou atraktivitu úkolů. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 24 respondentů, což bylo 100 % všech možných zúčastněných na dílčích úkolech. Vzhledem k menšímu počtu respondentů, si myslím, že není nutné uvádět v grafech získaná data v procentech. V grafech jsou tedy uvedeny počty žáků, v některých případech jsem v textu pro zajímavost uvedla v závorkách hodnoty v procentech, která jsou zaokrouhlena na celá čísla.

2.3.1 Otázka č. 1

1. Zakroužkuj všechny úkoly, které si plnil:

- 1. úkol (životopis + inspirace Plochými sochami)
- 2. úkol (inspirace dílem Přátelství se stromem + inspirace Guerilla Knittingem)
- 3. úkol (inspirace dílem Černý čtverec na barevném pozadí)
- 4. úkol (výstava)

Touto otázkou jsem zjišťovala, kolik žáků se zúčastnilo kterého úkolu. Celkový počet žáků bylo 24. Byla jsem ráda, že při každém plnění byl velký počet účastníků vzhledem k celkovému počtu žáků ve třídě. Úkolu č. 1 se zúčastnilo 23 žáků (96 %), úkolu č. 2 se zúčastnilo 24 žáků (100 %), úkolu č. 3 se zúčastnilo 23 žáků (96 %) a posledního úkolu se zúčastnilo 22 žáků (92 %).

Graf 1: Počet žáků zúčastněných se na jednotlivých úkolech

2.3.2 Otázka č. 2

Napiš, kdo je to Milan Knížák:

Tato otázka ověřovala znalost a povědomí o umělci Milanu Knížákovi, který provázel žáky celou etapou úkolů, hranici správných odpovědí jsem si tedy stanovila minimálně na 22 žáků (92 %). Všichni žáci dokázali odpovědět tak, aby se odpověď dala považovat za správnou, dá se tedy říci, že tato otázka byla zodpovězena správně na 100 %. Odpovědi byli malíř, umělec, výtvarník, sprejer, modeloval zvláštní věci (vyráběl, podnikal), autor. V následujícím grafu uvedu četnost odpovědí, některý z respondentů uvedl více než jednu odpověď.

Graf 2: Četnost odpovědí k otázce: Kdo je Milan Knížák?

2.3.3 Otázka č. 3

3. Napiš komplementární (kontrastní) barvy k daným barvám (piš vedle k dané barvě do prázdného sloupečku):

červená	-	
žlutá	-	
modrá	-	

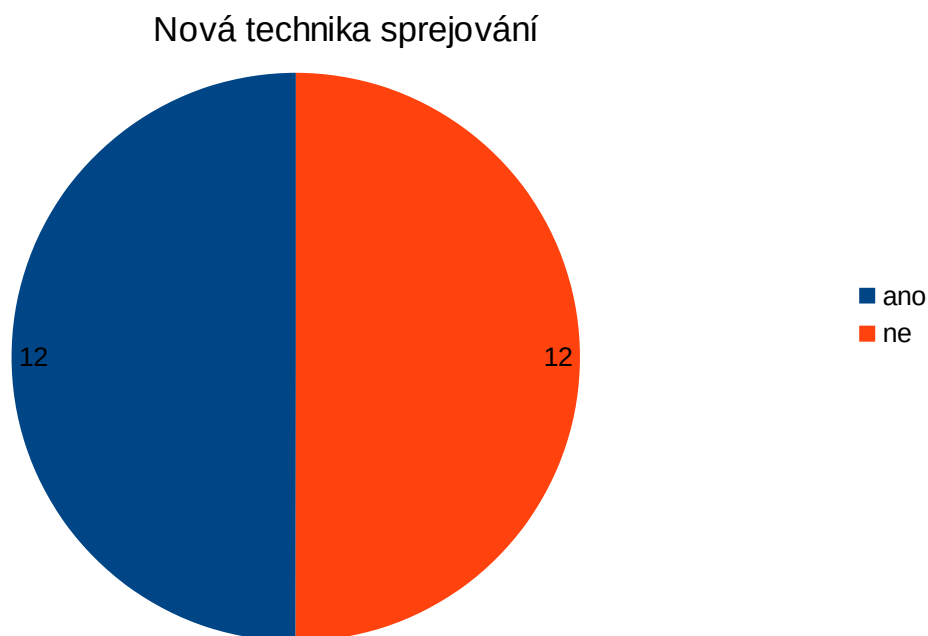
V této otázce jsem zjišťovala znalost získanou při plnění prvního úkolu, očekávala jsem vysokou úspěšnost, jelikož dané výtvary měli žáci vystavené ve třídě a v případě potřeby si odpovědi mohli ověřit. Ovšem na tuto skutečnost jsem neupozorňovala. Předpokládala jsem, že vše správně bude mít alespoň 20 žáků (83 %). Opět zde byla úspěšnost 100 %.

2.3.4 Otázka č. 4

4. Už si někdy maloval sprejem? Zakroužkuj:

- Ano
- Ne

Touto otázkou jsem si ověřovala cíl vyzkoušení nové výtvarné techniky. Očekávala jsem, že více žáků ještě sprejem nepracovalo. Tudiž jsem si stanovila hranici na 18 žáků (75 %). Bohužel, v plnění tohoto cíle jsem neuspěla, jelikož sprejem nepracovalo pouze 12 žáků, což odpovídá polovině žáků.

Graf 3: Nová technika sprejování

2.3.5 Otázka č. 5

5. Přiřaď pojem ke správnému vysvětlení (zapiš k číslu písmeno):

1. ____ akryl

2. ____ komplementární barvy

3. ____ happening

4. ____ objekt

5. ____ pasparta

6. ____ diptych

7. ____ graffiti

8. ____ Guerilla Knitting

A. Oplétání předmětů ve veřejných prostorech (například vlnou).

B. Rám obrazu, chrání dílo.

C. Druh barvy, která je ředitelná vodou. Po zaschnutí je voděodolná.

D. Barvy, které mají největší kontrast (největší odlišnost).

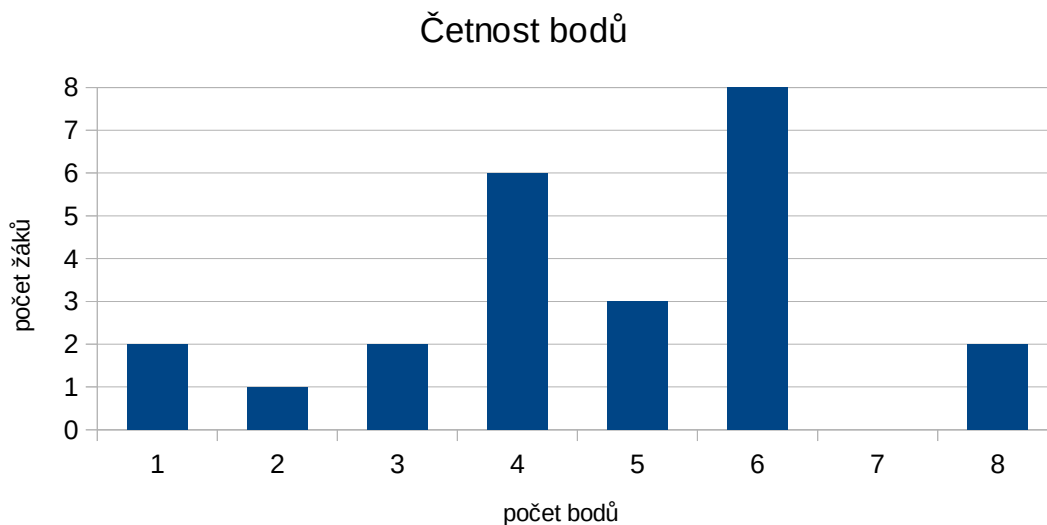
E. Dva obrazy, které tvoří celek.

F. Předměty, které jsou v prostoru (3D). Výtvarníci používají k této tvorbě předměty, které vnímáme jako znehodnocené.

G. Umělecká forma, kde výtvarník šokuje diváka a vtahuje jej do akce. Například divadlo na ulici, kde se divák stává jeho součástí.

H. Tvorba sprejem. Můžeme ji vidět například na budovách, pod mosty, Někteří ji vnímají jako vandalismus.

V této otázce jsem ověřovala znalost pojmů, které byly vysvětleny během plnění všech úkolů. S ohledem na nepřítomnost všech žáků jsem hranici stanovila minimálním počtem správně přiřazených odpovědí na polovinu pojmů (4 správně přiřazené). Této hranice dosáhlo 19 žáků (79 %). Zbylých 5 žáků (21 %) této hranice nedosáhli. Graf nám zobrazuje četnost získaných bodů v této úloze, každému správně přiřazenému pojmu náleží jeden bod.

Graf 4: Četnost bodů získaných v úkolu přiřazování pojmů

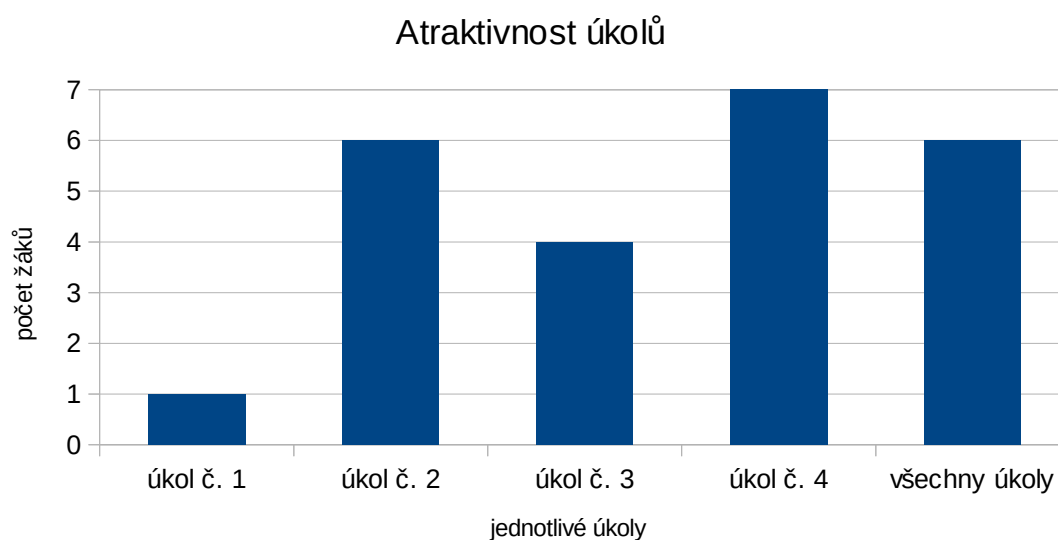
2.3.6 Otázka č. 6

1. Zakroužkuj, který úkol tě bavil nejvíce a na volný řádek napiš proč:

- 1. úkol (životopis + inspirace Plochými sochami)
- 2. úkol (inspirace dílem Přátelství se stromem + inspirace Guerilla Knittingem)
- 3. úkol (inspirace dílem Černý čtverec na barevném pozadí)
- 4. úkol (výstava)

Tato otázka se týkala určení nejatraktivnějšího úkolu, dle žáků. Zde jsem si myslela, že nejvíce žáky bavil úkol se sprejováním. Část žáků (6 žáků) odpovídalo na řádek, že je bavily všechny úkoly. Úkol č. 1 nejvíce bavil pouze 1 žáka, ten uvedl jako důvod způsob tvorby. Úkol č. 2 nejvíce bavilo 6 žáků, ti uváděli důvody jako oblékání stromu, zkrášlování předmětů a práci v přírodě. Úkol číslo 3 nejvíce bavilo 4 žáky, kteří uvedli jako důvody to, že si mohli vyzkoušet sprejování, dále označili tento úkol jako zajímavý a jako další důvod byla barevnost výtvaru a možnost vybrat si každý svou barvu. Poslední úkol

nejvíce bavilo 7 žáků, ti uvedli jako důvody též zajímavé provedení, zábavnost úkolu, volnost v uspořádání výtvorů, každý měl úkol a dále také možnost ukázat své výtvary ostatním. Dá se tedy říci, že nejvíce žáků bavil úkol číslo 4, což byla výstava.

Graf 5: Atraktivnost úkolů

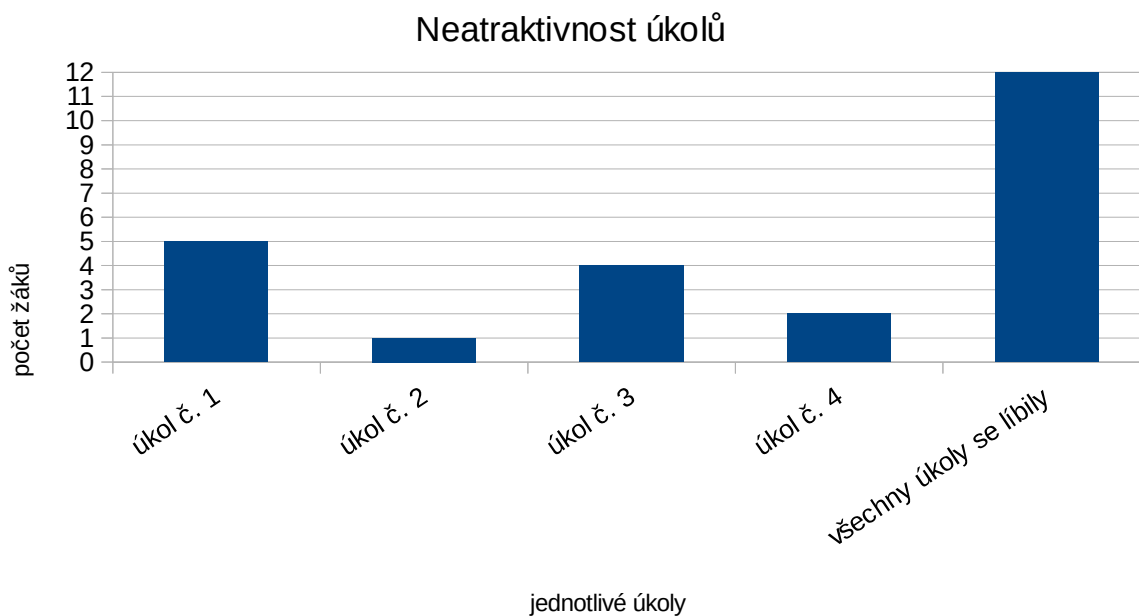
2.3.7 Otázka č. 7.

1. Zakroužkuj, který úkol tě bavil nejméně a na volný řádek napiš proč:

- 1. úkol (životopis + inspirace Plochými sochami)
- 2. úkol (inspirace dílem Přátelství se stromem + inspirace Guerilla Knittingem)
- 3. úkol (inspirace dílem Černý čtverec na barevném pozadí)
- 4. úkol (výstava)

V této otázce jsem sledovala neatraktivnost úkolů. I zde, jako v otázce číslo 6, bylo několik žáků, konkrétně 12, kteří by neoznčili žádný úkol, který by je nebavil. Úkol č. 1 nebavilo 5 žáků, dle jejich názorů je nebavil, byli zmazaní a zdál se jim úkol těžký. Úkol č. 2 nebavil 1 žáka, který jako důvod uvedl to, že

ho to nebavilo. Úkol číslo 3 nebavil 4 žáky, kteří uvedli, že nemohli sprejovat svá slova, ale byli limitováni na slova vyjmenovaná po P, dále se jim nelíbil výsledný obraz a také to, že jim byla zima. Poslední úkol nebavil 2 žáky, kteří uvedli, že se nudili a nebo to, že se pozvaní žáci na výstavu chovali neslušně.

Graf 6: Neatraktivnost úkolů

2.3.8 Závěr dotazníkového šetření

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že všech úkolů se zúčastnilo minimálně 22 žáků. Co se týče ověřování znalostí pojmů a faktů vyplývá, že mé cíle byly z větší části splněny, vyjma ověřování pojmů přiřazováním, kde jsem stanovila hranici pojmů 4 správných z 8 možných a předpokládala jsem, že minimální hranice dosáhnou všichni žáci, ale této hranice nedosáhlo 5 žáků (21 %). Zbylé otázky na prověření pojmů byly splněny na 100 %.

Cíl vyzkoušení nové výtvarné techniky nebyl splněn, jelikož tuto techniku již vyzkoušelo více žáků, než bylo předpokládáno. Co se týče atraktivnosti a neatraktivnosti úkolů byly názory odlišné, avšak polovina žáků neoznačila

žádný úkol za neatraktivní. Závěrem lze tedy zhodnotit, že větší část mých cílů naplnilo předpoklady.

2.3.9 Diskuse

Se závěrem dotazníkového šetření jsem spokojená. Z větší části se naplnila má očekávání. U cíle vyzkoušení nové výtvarné techniky jsem neočekávala, že tolik žáků si sprejování již vyzkoušelo. Měla jsem do dotazníku tedy zařadit ještě otázku na akční tvorbu, myslím si, že tu žáci ještě nikdy nezkoušeli, bohužel jsem u tohoto pochybila. Jsem ráda, že se ukázalo, že se žákům úkoly líbily. Myslím si, že neatraktivnost 1. úkolu byla způsobena tím, že žáci pracovali s pastelem.

Závěr

Primárním cílem diplomové práce bylo zprostředkovat současné umění žákům 1. stupně základní školy. Tento cíl byl naplněn pomocí metodických listů, které byly vytvořeny na motivy děl současného umělce Milana Knížáka. Jeden z metodických listů byl vytvořen na motiv Guerilla Knittingu, který souvisel s poselstvím jednoho z děl umělce. Dále také metodický list na vytvoření výstavy, kterou žáci samostatně uspořádali ze svých prací. Ověření souboru metodických listů proběhlo v 5. třídě s 24 žáky, diplomová práce byla doplněna i o následnou evaluaci metodických listů.

Dotazníkové šetření ověřilo sekundární cíle diplomové práce a to atraktivitu dílčích úkolů, zde se potvrdilo, že dílčí úkoly byly pro polovinu dotazovaných atraktivní všechny. Dalším sekundárním cílem bylo vyzkoušení nové výtvarné techniky žáky, kterou bylo sprejování. U tohoto cíle se nepotvrdilo očekávání, že 75 % žáků sprejování zatím nevyzkoušelo. Ověření znalostí pojmů a informací, které získali během realizace metodických listů, jako další sekundární cíl byl naplněn z větší části.

Práce na diplomové práci byla pro mě velmi přínosná. Ověřila jsem nejenom své schopnosti organizace, vedení a improvizace při realizaci metodických listů, ale i schopnosti a dovednosti žáků. Doufám, že i diplomová práce bude přínosná v tématu zprostředkování současného umění na 1. stupni základních škol a bude brána jako jedna z možností, jak toto téma uchopit a dál s ním pracovat.

Seznam použitých zdrojů

ADÁMKOVÁ TURZOVÁ, M., FILIPOVÁ, P., 2015. *Učit umění: učitel a žák v labyrintu současného umění*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4849-7.

Artlist – Centrum pro současné umění Praha [online]. [vid. 9. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/>

Barvy: Psychologie, tajemství a teorie barev [online]. [vid. 10. 9. 2017]. Dostupné z: <http://barvy.xf.cz/>

BAUER, A., 1998. *Dějiny výtvarného umění*. Olomouc: Rubico. ISBN 80-85839-25-3.

BAUMRUKOVÁ, P., 2016. Guerilla v Praze i v New Yorku: Skvělé nápady vás překvapí. In: *CityBee* [online]. 21. 1. 2016 [vid. 4. 9. 2017]. Dostupné z: <https://www.citybee.cz/aktuality/1121-20/guerilla-v-praze-i-new-yorku-skvele-napady-vas-prekvapi/>

ČESKÁ TELEVIZE, 2012. *Milan Knížák*. In: Česká televize [online]. [vid. 3. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/412235100221008-aktual/7890-milan-knizak/>

FIŠER, Z., 2001. *Tvůrčí psaní: malá učebnice technik tvůrčího psaní*. Brno: Paido. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-99-0.

GAFF, J., OLIVER, C., 2003. *Svět umění XX. století od postimpresionismu po digital art*. Praha: Albatros. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-00-01179-4.

HORÁČEK, R., 1998. *Galerijní animace a zprostředkování umění: poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 80-7204-084-7.

HORÁČEK, R., 2015. *Umění bez revolucí?: proměny soudobého výtvarného umění*. Brno: Barrister & Principal. ISBN 978-80-7485-066-0.

Kazimir Malevič, 2018. In: *WIKIPEDIE – otevřená encyklopedie* [online]. Aktualizováno 24. 2. 2018 [vid. 1. 9. 2017]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kazimir_Malevi%C4%8D

KIRYKOVÁ, S., 2012. Předškolní věk. In: KYRIKOVÁ, S., *Vývojová psychologie* [online]. Liberec, s. 1–15. [vid. 11. 9. 2017]. Dostupné z: <https://elearning.fp.tul.cz/course/view.php?id=224>

KNÍŽÁK, M., 2015. *25 let v pichlavém sametu*. Praha: Ve spolupráci s VR Ateliérem vydal Richard Rychter. ISBN 978-80-905967-2-6.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., 1998. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-195-x.

LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J., 1999. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-205-x.

MAŇÁK, J., ŠVEC, V., 2003. *Výukové metody*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-039-5.

MAREŠ, J., 2013. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0174-8.

Milan Knížák [online]. [vid. 7. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.milanknizak.com/>

- MORGANOVÁ, P., 2014. *Procházka akční Prahou: akce, performance, happeningy 1949-1989*. Praha: VVP AVU. ISBN 978-80-87108-54-3.
- PIAGET, J., INHELDER, B., 1997. *Psychologie dítěte*. Přeložil Eva VYSKOČILOVÁ. Praha: Portál. Studium (Portál). ISBN 80-7178-146-0.
- PIJOÁN, J., 2000. *Dějiny umění*. 1. vyd. Praha: Knižní klub. ISBN 80-7176-765-4
- PKOJF, 2017. In: *WIKISLOVNÍK* [online]. [vid. 13. 11. 2017]. Dostupné z: <https://cs.m.wiktionary.org/wiki/PKOJF>
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2017* [online]. Praha: MŠMT. [vid. 10. 9. 2017]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/41216_1_1/download/
- ROESELOVÁ, V., 2003. *Didaktika výtvarné výchovy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta. Texty pro distanční studium. ISBN 80-7290-121-4.
- STEWART, N., 2013. Germany's Guerilla Knitters. In: *Young-germany* [online]. 17. 6. 2013 [vid. 5. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.young-germany.de/topic/play/art-fashion/germanys-guerilla-knitters>
- Streetarts* [online]. [vid. 8. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.streetarts.estranky.cz/>
- VEVERKA, R., 2015. Milan Knížák: Zákazy jsou blbost. *Magazin-Legalizace* [online], č. 28, [vid. 7. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.magazin-legalizace.cz/cs/articles/detail/1576-milan-knizak-zakazy-jsou-blbost?magazineId=34>
- VONDROVÁ, P., 2001. *Výtvarné techniky pro děti: [hry a výtvarné činnosti pro děti ve věku od 4 do 9 let]*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-583-0.

Yarn bombing, 2018. In: *WIKIPEDIA – the free encyclopedia* [online]. Aktualizováno 21. 3. 2018 [vid. 12. 9. 2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Yarn_bombing

ZORMANOVÁ, L., 2012. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4100-0.